Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һэд гарана | № 169 (16392) | 1983 оной июлиин 23, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

...А ТҮГЭЛДЭРӨӨР, ...ДЭЛИСЭТЭЙГЭЭР

...публикын коммунистнууд, бүхы ажалшад ...нэгэн хамта КПСС-эй ЦК-гай июниин ...ленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые һай... үргэноор шудалжа байнхай. Тус пленум Ю. В. Андроповой хэлэһэн удха түгэлдэр, ...э үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй, үнэн ...хүн бүхэнэй ой ухаанда, улаан зүрхэндэ ...баяр түрүүлжэ, ажалай болон политическэ ...этэдэ зоригжуулба. Юуб гэхэдэ, эндэ ...сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ...уудалнууд гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэгдээд, ...адань улам нарижуулан һайжаруулха гол ..., тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалаг-

...ожо үнгэрһэн КПСС-эй обкомой XII пле...далые хаража үзөөд, мүн лэ дэлгэрэнгы ...ан байна. Эдэ үдэрнүүдтэ партиин райко...этэ пленумүүд боложо, үзэл сурталай ху...шэглэлнүүд үшөө дахин тодорхойлогдожо, ...хэгдэжэ байна. Олонхи партийна органи... сурталай ажал ябуулгын удаан болзорой ...ганууд харaалжа эхилэнхэй.

...К-гай Пленумэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, үзэл ...лмэриин үрэ нүлөөе дээшэлүүлхын тулада ...хэрэгтэй юумэн манда бии. Энэ хадаа бухэ...тэ удха шанартай социализмын бодото ... энэ хадаа манай агуу ехэ революционно ...унис хүмүүжүүлгын талаар тогтонижоһон ...һон дүй дүршэл, мэдээсэлэй болон пропа...тэ аппарат, партиин хэрэгтэ үнэн сэхэ, мэр...эл сурталай кадрнууд болоно.

...К-гай июниин Пленумэй тогтоол үзэл сурта...кэ хүдэлмэриие хүн зоной дунда бүри үр...тээр, гүнзэгы удхатайгаар ябуулха шэнэ ...Энэ хадаа манай гүрэнэй экономическа, со...элтын, ажалша зоной соёл болбосоро... сагай эрилтэ болонхой. Тиимэһээ үзэл сур...эри хадаа зорилго түгэс, ажабайдалтай ...ой, нүлөө ба аша үрэ ехэтэй байха зэргэ-

...лнүүдтэ, илангаяа КПСС-эй XXVI съездһээ ...даар горитой юумэн хэгдээ, саашадаа үшөө ... болоно. Энэнь манайшье республикын ...ээ эли тодоор харагдана. Тобшолон хэлэ...олитическэ хүдэлмэри ажахын зорилго...ин ниитын бүхы ажал хэрэгтэй нягта хол...буулагдаха болоно. Республикымнай пар...ацинууд үзэл сурталай хүдэлмэри эрхилхэ ...ор, онол аргаар баяжаа, үзэл бодол нэбтэ... ехэ болоо. Жэшээнь, республика доторнай ...агитатор, 9,8 мянган политинформатор, 900 ...лон хэдэн зуугаад пропагандистнар, соёл-...политикые, коммунис үзэл бодолые олоной ..., нэбтэрүүлжэ байдаг юм. Тэрээнһээ гад... бүлгэмэй 15 мянган гэшүүн дотоодын ба ...о шухала асуудалнуудаар арад зоной дунда ...н хүдэлмэри ябуулна.

...ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэл...приятинуудай, колхоз, совхозуудай болон ...тивүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй эдэбхитэйгээр ...лоһонииинь һайшаалтай. Коллективэйнгээ ...эл сурталай, политическэ талаар хүмүү...омотив-вагон заһабарилгын, судна бүтээл...аводуудай, М. И. Калининай нэрэмжэтэ ло...епогой, прибор-бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэ...н вольфрам-молибденэй комбинадай ба ...иятинуудай ударидахы болон инженерно-...үдэлмэрилэгшэд илангаяа шударгыгаар ха... болоо. Олохон мэргэжэлтэд пропаган...торнүүд, политинформаторнууд, агитатор-... амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Тэдэнэй ...нууд тогтоогдоод, түсэб табигдаад, бэелүү...ит. Энэ хадаа хүмүүжүүлгын бүхы хэрэ...аруулжа, бүхы дээрэнь комплексноор эм...гү, али элдэб бүлэг ажалшадай онсо илгаа ...ка, һайн гурим заншалтай байхаар хүнүүдые ... хамаг хүдэлмэриие нягтаар холбон нэгэ...лхэ арга олгоно. Тиигэжэ олон партийна ор... энэ дүй дүршэлдөө түшэглэн, мүнөө үзэл сур...эреэ бүри добтолхын шэнжэтэй болгохые, улам ... оролдоно. Иимэ ажал ябуулгын ехэ удха ша...жүүлгын нүлөөтэй байһанинь элирнэ.

...мээр лэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха... организацинууд олониитэдэ нүлөөгөө го...үүлнэ, совет хүнүүдтэ марксизм-ленинизмын ...эбтэрүүлхэ, коммунис ёһо заншалаар, ажал...ар, мэргэжэлээ, эрдэм мэдэсээ ходо дээшэ...аар ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгые һай...жэ шадана гээшэ.

...жалшадые үзэл сурталай талаар хатуужуулан ... асуудалда дутуу дунданууд үшөөл бии бай...хала хэрэг зарим нютагуудта, тодорхойлхо-... Түнхэнэй, Бэшүүрэй районуудай зарим ажа-... үргэлжэ гуримтайгаар, үргэн дэлисэтэйгээр ...й, дэлисэ ба удхань сагай эрилтэдэ харюу...энь гүрэнэй түсэб болон социалис уялганууд ... дүүргэгдэнэгүй, ажалай эмхидхэл ба жу...на. Бодото байдалай эрилтэнүүдһээ холодо...улһэн, һайрхуу бардам ябуулга эрхилхэ мэ...гдэлнүүд хаа яахан үшөөл дайралдана гэжэ

... ЭНДЭ ХҮНЭЙ ЮРЭЛ ТУС-...ЖЭЭНЭЙ ЭРДЭМТЭЙ БОЛООД ... БЭШЭ, МҮН НЭН ТҮРҮҮН — ...ЛАЙ ХАРАА БОДОЛТОЙ, ЁҺО ЖУРАМ-...СЭЛ ЭРМЭЛЗЭЛТЭЙ АЖАЛАЙ БОЛОН ...ОСОРОЛТОЙ СОЦИАЛИС ОБЩЕСТВЫН ...ОММУНИЗМ ЭМХИТЭЙГЭЭР БАЙГУУ-...ТЭЭР ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГДЭДЭГ БАЙХЫЕ ...ЭНЭ, — гээд нүхэр Ю. В. Андропов он-...

...коммунистнууд болон манай социалис об...ы эрхэтэдэй ухаан мэдэрэлые зүбөөр бүрил... ганса үзэл сурталай талаар мэргэжэһэн ...опагандистнуудай, олониитэдэ мэдээсэл та...элнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй хэрэг бэшэ, энэ ...партиин хэрэг мүн гэжэ үшөө дахин тодор...айна. Нютагуудтахи партийна комитедүүдэй, ...инуудай эрхилжэ байгаа ниитэ-политичес... парти болон арадай нэгэдэлые бэхижүүлхэ, ...оммунис этигэл найдабаринень, политичес... дээшэлүүлхэ, тэдэнэй зохёохы эршэ хүсые ... бадаруулха ёһотой.

...унистнуудай зорилго гэбэл, КПСС-эй ЦК-...Пленумэй шиидхэбэринүүдые нэн түрүүн хүн ...лхэ хүдэлмэреэ мүнөө сагай эрилтын хэм...хын тула үдэр бүриин анхарал оролдолго ...о. Энээндэ үзэл суртал нэбтэрүүлдэг эмхи...эрилэгшэд бүгэдөөрэн хабаадаха зэргэтэй. ...рингоо онол арга улам оншотой, дэлисэтэй, ...эй болгохо шухала.
...тын малда үбһэ тэжээл бэлдэлгэ түлэг эхи...үшар нимэһээ үбһэшэдэй, тэжээл бэлэдхэгшэ...оциалис мүрысөө үшөө үргэнөөр эмхидхэхэ, ... үүсхэл һайшаан дэмжэхэ гэхэшэлэн асуу-... бүриин анхарал доро байха ёһотой.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ—БУЛТАНАЙ ХЭРЭГ

РЕПОРТАЖ

ҮНДЭР УРГАСАДА УРМАШАН

Үглөөнһөө халуун үдэр болохо янзатай, наран ехэл шангаар шарана. Имиэ гоё, сэлмэг, дулаан үдэрэй болохоёо байһанда совхозой конторын дэргэдэ суглаһан хүн зоной нюур шарай баяртайнууд. Энэ үдэр Эрхирэгэй совхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, конторын, хүүгэдэй сэд-яслиин, соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд ниитынгээ адууһа малда үбһэ сабшахаяа суглараа бшуу. Эдэнэрэй хөөрэлдэхэ, хэлсэхэ, хамаг һанал бодолоо хандуулха юумэнинь үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ, асуудал болоно. Тэрэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ сабшалан дээрэ ургаһан ногоон хүү сабшажа, хуряажа, сэбэрээр, шанартайгаар абахаһаа харюусалгатай зорилго үгы ха юм. Тиигэжэ тиитэрээ энэ жэлдэ хура бороотой байжа, үбһэ ногоонойе һайнаар ургаад байхада, бүхы хүсөө гаргажа, эршэтэй шангаар хүдэлхэ, энэ харюусалгатай хаһада өөһэдынгөө хубитаануудые оруулха ёһотой гэжэ эндэ байһан хүн бүхэн мэдэжэ, ойлгоно бшуу.

Уданшьегүй тэдэнэр тусхай түхеэрэгдэһэн автомашинада һуужа, ажалайхаа газар тээшээ дугуа дуулалдаагаар ошоод һэн. Тэрэнэй һүүлээр тус ажахын директор Николай Борголович Ботоевтой кабинет соонь уулзажа, үбһэшэдтэе ошоһоныхэ урда тээ хэдэн үгэ андалдабабди.

— Үбһэндэ орохоор арбаад хоножо байнабди. Энэ харюусалгатай хаһада оньһожо оруулагдамал 8, гар хэжүүршэдэй 2 звено хабаадана. Звено бүхэндэ трактор, машина, косилка, тармуур болон бусад оньһон түхеэрэлгэнүүд гүйсэд үгтэнхэй. Хүн зоншье хүсэд хүрэхөөр томилогдонхой. Мүнөө бүхыдөө 155 хүн хабаададсажа байна. Һүүлэй мэдээгээр 383 гектар газарай ногоон сабшагдажа унагаагдаа. Иигэжэ дүн хамта 1,5 мянган центнер үбһэн һурилэгдэд байна. Түсэбнай 35 мянган центнер юм. Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой хүдэлмэрилэгшэд, совхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд олоороо гаража, гар хажуураар техникын ябахагүй газарай үбһэ сабшажа унагаана, — гэжэ нүхэр Ботоев хөөрэнэ.

— Мүнөө совхоз дотор үбһэнһөө ондоо ямар тэжээл нөөсэлхэ түсэбтэйт? — гээд һонирхоходомнай:

— Энэ һарамнай ходо хура бороотой байжа, бидэндэ бага бэшэ бэрхэшээл ушаруулна. Тиимэһээ байгша ондо сенаж даралгада онсо анхарал хандуулнабди. Энэ шухала хүдэлмэриие ажахын ахамад мелиоратор коммунист Михаил Аюшеевич Доржиев эрхилнэ. Тэрэнэй даагша звеноной ажал хүдэлмэритэйнь ошожо танилсаха байгаат, — гэжэ совхозой директор дурадхал оруулба.

Бидэшье тэрэнэй хэлэһэн дурадхалыень һайшаан дэмжээ һэмди. Уданшьегүй нүхэр Ботоевтой шулуудамал дардам хара харгыгаар зүүлжэ табилуулнабди. Холошье ябангүй хойшоо хотирһо, хүнэй үбдэг тулама үдхэн ногооной дундуур зурыһан хүдөөгэй харгыгаар үгсэбэбди.

— Һая наашадаашье эндэмнай иимэ ургаса гараагүй. Харагты, тойроод нэгэ жэгдэ ургаһан ногоое, — гэжэ Николай Борголович урмашангаар ургашаа заана.

— Тиихэдээ мүнөө жэлдэ урдынхиһаа һургаггүй ехэ тэжээл нөөсэлхэтнай ха юмта даа, — гэбэб.

— Ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл абаха аабзабди гэжэ һананаб. Ганса айха юумэмнай хура бороо, — гээд, тэрэ энеэбхилнэ.

Иигэжэ хөөрэлдэһөөр уданшьегүй үндэр ногоо сабшажа ябаһан трактор, машинануудта хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ КУФ-1,5 түхэлэй, КСК-100 түхэлэй машинанууд һубарилдан, сабшаһан ногоогоо хэрэлдэн, тохигор хоолойгоороо дамжуулан автомашинын кузов ашажархина. Автомашинын кузов дээрэ ябаһан хүбүүд таһалгаргүй гоожолон ногооень асарааа удхалан абаад, нишэ тиишэнь залажа, ябгалан гэшхэнэ. Эдэ техникые ажахын дүршэлтэй механизаторнууд Дымбрыл Дашидоржиев, Александр Мартынов, Дмитрий Родионов гэгшэд жолоодоно. Эндэ 8 автомашина хэрэгдэжэн ногоое траншейдэ зөөнэ.

— Энэ шэмэтэй тэжээл даража эхилһээр арбаад хоноһобди. Бидэ мүнөө сабшагдажа үлэһэн ургасаа Хуушан-Онохойн һү һаалиин дэргэдэхи траншейдэ абаашанабди. Эдэ үдэрнүүдтэ 1400 тонно сенаж даража дүүргээд, мүнөө 1200 тонныг багтаха нүхэндэ нойтон ногоогоо эльгээжэ байнабди, — гэжэ звеное даагша М. А. Доржиев хэлэнэ.

Энэ звеноде 20 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэрэй мэдэлдэ 3 КУФ, 2 КСК-100, 8 автомашина, сенаж нягтаруулдаг 2 трактор даалгагданхай. Мүнөө 1 КУФ, 1 КСК-100 түхэлэй машинанууд эбдэрээд ябуулагданагүй.

— Энэ харюусалгатай хаһые хүбүүднай һайнаар ойлгонхой. Тиимэһээ тэдэнэр сэлмэг, наратай үдэрэй нэг бүхэнниие зүбөөр, ашагтайгаар хэрэглэхые оролдоно. Механизаторнуудай үдэрэйнгөө нормые хоёр дахин үлүүлнэ. Мүнөө сабшагдажа байһан газарай гектар 37 центнер хүрэтэр ургаса гарана, — гэжэ нүхэр мэдүүлбэ.

— Дунда-Хоройн сабшалан шулуугаар элбэг байжа, техникэдэмнай нилээд һаад ушаруулна. Эндэ 120 гектар газарай ногоон сабшагдаха юм. Бидэ энэ жэлэйнгээ түсэбые августын 1-дэ дүүргэхээр хараалнабди. Даабаримнай 2500 тонно юм, — гэжэ нүхэр Доржиев нэмэбэ.

Тиигээд Хуушан-Онохойн һү һаалиин фермын дэргэдэхи траншейдэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, эндэ сэл хүхэхэн ногоон нүхэн руу буулгагдажа байба. Үндэр болгогдоһон кузовтай автомашинанууд хойно-хойноһоо һубаряад лэ ерэнэ. Нүхэн соо буулгагдаһан ногооe С-100 түхэлэй, ДТ-75 түхэлэй тракторнууд ээлжэлэн, урагша хойноо ябажа байгаад, нягтаруулан дарана. Эндэ хүдэлжэ ябаһан трактористнууд Александр Тембар баевич Адигамов, Илья Дамбаевич Цыбиков гэгшэд заахашье һаадгүй хүдэлжэ, даабарияа холо үлүүлнэ. Мүн лэ һургуулиин һурагшад Михаил Сапунов Александр Неронов хоёр эдэнэртэ нилээд туһалалжа үзүүлнэ.

— Бидэ энэ траншейгээ нүгөөдэр дүүргэхэөр хараалнабди. Һүүлдэнь нэгэдэхи отделениин 2 мянган тонно сенаж даража эхилхэмнай. Тэсэд үдэр бүри агаргадаһан тэжээл оройдоошье шэнгээгэгүй. Гансал минии ажал хадаа хэн хэды дахин ногоо хөөрэб гэжэ тэмдэглэлгэбди, — гээд тоо бүртгэгшэ Анатолий Михайлович Банков мэдүүлнэ.

Тус совхозойхид энэ дутагдала һаяын саг соо үсэдхэжэ, хэжэ байһан хүдэлмэриие харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болоо һаань, өөһэдэтэнь һайн байха жэшээтэй бшуу.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Сенажда орохо ногоон сабшагдаад ашагдана; 2. Забһарлалгын үедэ.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

Загарайн район.

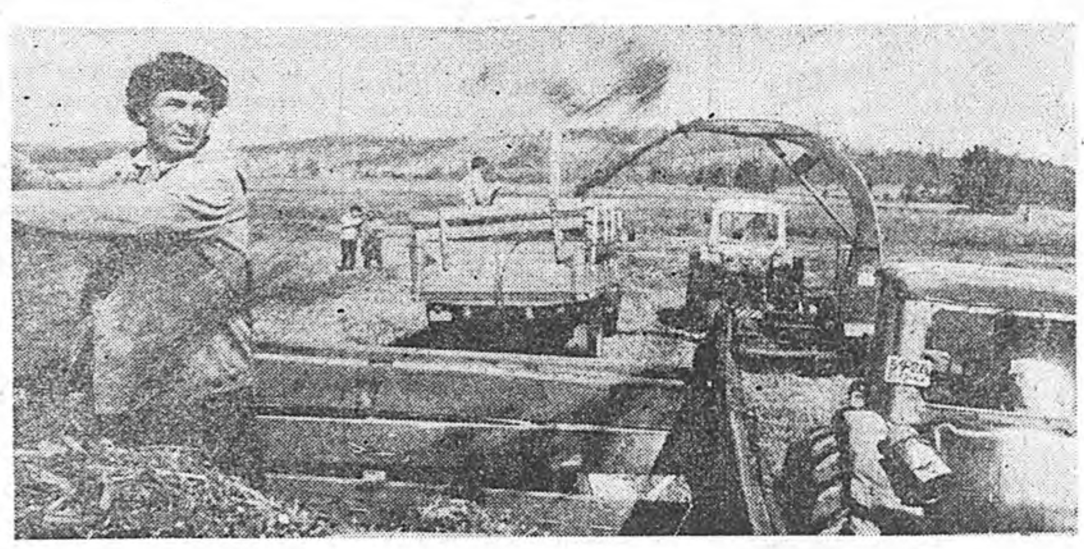

ТҮРҮҮШЫН ГЕКТАРНУУД

Байгша ондо Гааргын совхозой хүдэлмэрилэгшэд, малшад үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ эмхитэйгээр эхилэнхэй. Мүнөө инш хура бороо ехээр ороожо, ургаса ногоон һала һайнаар урганхай. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ бүхыдөө 17 звено хүдэлхэ юм. Һүүлэй дүнгөөр эдэнэй хахадынь тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсажа байна.

Тус ажахынхид арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ дүн хамта 31,8 мянган центнер үбһэн бэлэдхэхэ түсэбтэй. Мүнөө эндэ түрүүшын хорёод гектарай ургаса сабшагдажа унагаагдаа.

Совхозой дирекци, партком, рабочкомой энэ харюусалгатай хүдэлмэриин үедэ үбһэшэдэй звенонуудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй. Мүрысөөндэ дүнгүүд арба хоногой лэ согсолгожо байха юм. Иланга гарагшадай хүндэлэлдэ түбэй һүүриня талмай дээрэ Ажалай Алдар Солын туг үргэгдэхэ байна.

А. МИТРИКОВ.

Хурамхаанай район.

ШАМДАХААР БОЛОО

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ республикын ажахынууд бүхыдөө 535 мянган гектар сабшалангай ургаса сабшаха түсэбтэй юм. Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор, июлиин 18-най байдалаар дүн хамта 19135 гектар газарай ногоон сабшагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 7 процентээр ехэ сабшалангай ургаса унагаагдаа.

Илангаяа Мухар-Шэбэрэй районой колхоз. совхозууд энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулжа байнхай. Тусхайлбал, эдэнэр бүхы сабшалангайнгаа 9 процентын ногоо сабшажа унагаагаа. Бэшүүрэй. Кабанскын, Улаан-Үдын районуудай тус тустаа сабшалангайнгаа 7 процент хүрэтэр ногоо сабшаад байхадань, харин Зэдын район оройдоол 0.6 процентыень унагааһан байна.

Энэ мэдээнэй ёһоор, республикын колхоз, совхозууд дүн хамта 475 мянган тонно үбһэ бэлэдхэхэ даабаритай һаа, харин мүнөө 10927 тоннонь хуряагдаа гэхэ гү, али түсэбэй оройдоол 2 процентнь дүүргэгдээ. Иигэжэ нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, 4756 тонноор ехэ үбһэн нөөсэлэгдөөд байна. Эндэ илангаяа Кабанскын районойхид урагшатай ажаллана. Эдэнэр һүүлэй үдэрнүүдтэ хэды хура бороотой байгаашье һаань, бүхыдөө 6013 мянган тонно үбһэ соможо шадаа. Тон ехэ. 46178 тонно үбһэ абаха түсэбтэй Зэдын районой ажахынууд оройдоол 30 тонно тэжээл нөөсэлһэн байха юм. Баунтын, Захааминай. Ахын, Хойто-Байгалай районууд мүнөө болотор нэгэшье тонно үбһэ бэлэдхэжэ шадаагүй байһаар. Яруунын, Сэлэнгын, Хориин, Хэжэнгын, Хурамхаанай районууд үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө оройдоол 0,1—1 процентдэ хүргэнхэй.

Энэ жэлдэ сенаж даралга нёдондонойхидо орходоо ехэл доогуур хэмжээндэ табигданхай. Республикын ажахынууд бүхыдөө 211 мянган тонно энэ сэнтэй тэжээл нөөсэлхэ һаа, харин һүүлэй дүнгөөр 7702 тоннодо хүргэгдэнхэй. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулхада, аяар 6646 тонноор доошоо болоно. Даб дээрээ Хяагтын районойхид бэшэндээ орходоо сенаж ехээр дараа гэхэ гү, али 2085 тонно энэ сэнтэй тэжээл нөөсэлжэ, түсэбөө 23 процент дүүргээ. Улаан-Үдын, Загарайн районууд сенаж дараха хүдэлмэри муу бэшээр ябуулна.

Баргажанай, Зэдын, Яруунын, Кабанскын, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Хориин районуудай ажахынууд мүнөө болотор нэгэшье тонно сенаж дараадүй байһаар.

Силос дараха хүдэлмэри Улаан-Үдын, Загарайн, Бэшүүрэй, районуудта һаял эхилэнхэй. Республикын бэшэ районуудай энэ ажалаа мүнөө болотор захалаадүй байһаниинь гайхамаар.

Республикын колхоз, совхозууд байгша ондо бүхыдөө 43863 тонно витаминтай ногооной гурил татаха түсэбтэй һаа, харин июлиин 19-нэй байдалаар 3459 тонно энэ шэмэтэй тэжээл бэлэдхээ. Энэнь. нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, 69 процентээр дээшээ болоно. Кабанскын, Загарайн районуудай витаминтай ногооной гурил гаргаха түсэбөө 46—20 процентдэ хүргөөд байхадань, Яруунын. Баргажанай, Улаан-Үдын районууд даабарияа оройдоол 0,3—3 процент болгонхой.

Мүн лэ модоной набша намаа бэлэдхэхэ талаар Хурамхаанай, Хэжэнгын районууд хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байнхай. Эдэ ажахынууд бүхыдөө 245 — 163 тонно иимэ тэжээл нөөсэлөө.

Энэ жэлдэ ургаса ногоон хаа хаанагүй ехэ һайнаар урганхай. Ниитын адууһа малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл нөөсэлхэ арга боломжо колхоз, совхоз бүхэндэ бии. Тиимэһээ эдэ үдэрнүүдтэ энэ хүдэлмэреэ эршэмтэйгээр, үргэн дэлисэтэйгээр ябуулхаар болоо гэжэ һанагдана. Саашадаа хура бороодо һаатаха, удаарха, унжагайрха сагнай һалаа.

НЭГЭ БУЛЫН ҮБҺЭШЭД

Манай совхозой мэдээжэ луговод Петр Прокопьевич Гончаров Мүнгэт гэжэ газарта 115 гектар сабшалангай ёһотойл эзэниинь болонхой юм. Юундэб гэхэдэ, нүхэр Гончаровой тэрэ газарые түхэреэн жэлдэ харууһалжа, ургасыень хуряажа, түрэл ажахыдаа тушаадаг болоһоор арба гаран жэл үнгэрөө. Тэрэ бүхы сабшалантаа Виктор хүбүүнтээ уһалдаг, үтэгжүүлгэ оруулдаг, һүүлээрнь ургаһан ургасыень гэр бүлынхидэйнгөө туһаламжаар суглуулжа абадаг заншалтай. Тиихэдээ тэрэ жэлһээ жэлдэ ехэ ургаса хуряажа, абаһан даабари, уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ ябаа.

Луговод П. П. Гончаровой бригада ажахы доторoo мүнөөшье түрүүлһээр. Тэдэнэй газар дээрэ 700-гаад центнер үбһэн сомоологдоод байна. Эхэнэр трактористнуудай бригадынхид эндэ ерэжэ, ногооень унагаажа үгөө һэн. Хатаһан үбһөө монсогойлжо эхилхэдэнь Зоя басаганиинь, зээ хүбүүн Сережонь (6-дахи класста һурадаг) Петр Прокопьевичто хамһалсана.

Мүнгэдтэ мүнөө жэлдэ ургасань һайн. Тиигэбэшье һаань, тэдэнэр нарин нягтаар үбһөө хуряана. Шугы бургааһан соохи газараа Петр Прокопьевич өөрөө сабшадаг. «Һогооборишье үбһэ бү гээгты»,—гэжэ бүлынхидтөө тэрэ захидаг. Сергей хүбүүнэйнь нагшуургаар үбһэ асаржа үгэхэдэ, Дамдин Ринчинов стогомедоор һүри бодхооно. Иигэжэ нүхэр Гончаровой бригада үбһэ хуряалга дээрэ эдэбхитэйгээр, амжалта түгэсөөр хүдэлжэ байна.

М. БАЛДАНОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

Хэжэнгын район.

...ЛШАДАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЫЕ ГҮЙСЭД ХАНГАХА

... үргэн хэрэглэ-...рёлой-ажаһуудаа ... улам ехээр үй-...шанарыень һай-...рилгонууд үсэ-...н-Үдэдэ боло-... дээрэ хэлсэг-... зүблоондэ үр-...жын эд ба-...илдэг промышл-...едприятинуудай, ... эрилтэ хэрэг-...даг комбинадуу-...илэгшэд, мэргэ-...ай түрүүшүүл, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, республикын министерствэнүүд болон албан зургаануудай түлөөлэгшэд хабаадаба.

Зүблөөе КПСС-эй Буряадай обкомой хоёрдохи секретарь В. Г. Бирюков нээбэ.

Ажалшадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхэ, шанарыень эрид һайжаруулха талаар партиин XXVI съездын хараалһан зорилгонуудые КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын ябаса, энэ шухала хэрэгтэ бии байгаа түрүү дүй дүршэл болон дутагдалнууд тухай КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Е. Ф. Карпова** үгэ хэлэхээ тэмдэглээ.

Манай республикын ажалша коллективүүдтэ үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгын байдал, шэнэ зорилгонууд тухай авиазаводой директор **Ю. Н. Кравцов**, «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо **Н. Т. Кузьминов**, «Росторгодежда» баазые эрхилэгшэ **И. Н. Сидоров**, трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын бригадир **Е. А. Хальбаева**, республикын хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр **Е. И. Мульченко** гэгшэд хөөрэбэ.

Зүблөөн дээрэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** үгэ хэлэбэ.

Зүблөөндэ РСФСР-эй текстильнэ промышленностиин министрэй орлогшо Н. К. Селезнёва. КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. Потапов, партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Д. Даржаев болон бусад хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаба.

Манай корр.

ШАГНАЛ

Олон жэлэй туршада, багшын, эрдэмэй ажал ябуулгые аша үрэтэйгөөр ябуулһанайнгаа түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэдһэнтэйгөө дашарамдуулан, Буряадай хүдөө ажахын институдай кафедрые даагша, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Ким Дмитриевич **Миронов** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

АХА ДҮҮ АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

ПНР-эй Национальна һайндэрэй—Польшын һэргээлгын үдэрэй 39-дэхи жэлэй ойе аха дүү поляк арадтай хамта совет хүнүүд үргэнөөр тэмдэглэнэ. Июлиин 21-дэ болоһон Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан энэ гайхамшагта үдэртэ зорюулагдаһан байна.

Хоёр ороной үрэ түгэс харилсаа холбоон, КПСС-эй болон ПОРП-ын марксистско-ленинскэ нэгэдэл үе сагаар туршагдаа, тэрэнэй саашанхи хүгжэлтэдэ хэншье һаад хэжэ шадахагүй юм гээд, үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Поляк-совет хани барисаанай бүлгэмэй Главна правлениин делегацине хүтэлбэрилэгшэ, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ПОРП-ын Гданьска восводско комитедэй нэгэдэхи секретарь С. Бейгер совет арадта хани барисаанай ба хани нүхэсэлэй мэдэрэлээ мэдүүлээ. Советскэ Союзтай бата хани барисаа ба бүхы талын харилсаа холбоо бэелүүлдэг арадай Польшо хоёр талын харилсаае саашадаашье хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ ба баяжуулха юм гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ
хэбэнэй мэдээсэл

ЭРДЭМТЭДЭЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай партийна нээмэл суглаан дээрэ «Сибирь» гэжэ программын шухала асуудалнууд апрель һарада зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Эндэ филиалай партийна комитедэй гэшүүн, геолого-минералогиин эрдэмэй кандидат В. Е. Викулов элидхэл хэхэдээ, Буряадай эрдэмтэд энэ программын 29 бүлэгые, мүн томо хубинуудыень бэелүүлгэдэ хабаадалсажа, эрдэм шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри бэелүүлнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Эдэ шэнжэлгэнүүд Буряадай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ хабаатай. Тодорхойлбол, Буряадай нютагай үйлэдбэриин комплекснуудые бүридүүлэн бии болгохо, Байгал далай шадархи байгаалиин баялигуудые зүбөөр хэрэглэхэ, тэрэниие аршалан хамгаалха, БАМ-ай Буряадай участок шадарай газар дайдые ажахын талаар ашаглаха, Сибириин үндэһэн арадуудай социальна хүгжэлтын шухала асуудалнууд гэхэ мэтэ болоно. Энэ программа дотор «Буряадай АССР-эй үнгэтэ металлнууд болон агроруданууд» гэжэ бүлэгөөр манай филиал шэнжэлгын 12 организациин хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ. Мүнөө түрүүшын яһала һайн шэнжэлгын дүнгүүд абтажа, тэдэниие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхээр дурадхалнууд хэдэн организацинуудта үгтэбэ. Тиихэдэ филиалай шэнжэлгын бүхы темэнүүд программада үшөө оруулагдаагүй. Шэнжэлгын хүдэлмэриие бодотоор бэелүүлхэ талаар зарим тэды шалтагаан дайралдана гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэһэн байна.

«Сибирь» гэжэ программын талаар хүдэлдэг эрдэмтэд шэнжэлгын дутуу дундануудые партийна ёһоор шүүмжэлээ һэн. КПСС-эй XXVI съездын эрдэмтэдэй урда табиһан шухала зорилгонууд энэ программа дотор бүридхэн сутлуулагдажа, һуурияа олонхой.

Б. ЖИГМЫТОВ,
Буряадай филиалай хэблэлэй талаар эрдэмтэ секретарь.

ТООСООН ЗҮБШЭГДЭБЭ

КПСС-эй Октябрьска райкомой бюрогой һаяшаг болоно үнгэрһэн заседани дээрэ «Захиргаанай ажал ябуулгын хойноһоо хиналта бэелүүлхэ талаар 34-дэхи мостоотрядай партийна бюрогой хүдэлмэри тухай» асуудал хаража үзэбэ.

Тус коллектив яһала амжалтатайгаар хүдэлһэн байна гээд тэмдэглэгдэһэн байна. Жэшээлхэдэ, энэ предприятида ажаллагшад 1983 оной зургаан һарын даабари саг болзорһоонь урид дүүргэӭ. Тэдэнэр Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр автомашинануудай ябаха хүүргэ «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаагаа. Харюусалгатай энэ барилга түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо, хахад жэл урид гүйсэд дүүргэгдээ. Тус барилга 34-дэхи мостоотрядай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй бултанайнь хүсөөр түйлагдаа бшуу. Коллективэй амжалтада предприятиин хүтэлбэри, партийна болон бусад организацинууд горитой хубитаяа оруулаа гэжэ бюро дээрэ онсологдоо.

Гэхэтэй хамта арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй туршада партбюро захиргаанай ажал ябуулгын хойноһоо бэелүүлдэг хиналта, шалгалтаяа һуладуулаа, эрилтэгүйгөөр эрхилээ гэжэ хэлэгдэбэ. Тиигэжэ ажахын асуудалнууд гүнзэгы бэшээр, бодото байдалые сэгнэһэн шэнжэлэлгүйгөөр хаража үзэгдэһэн байгаа. Гансал дунда шатын хүтэлбэрилэгшэд партийна бюрогой заседанинууд дээрэ тоосодог байгаа. Тиихэдэ цеховэ парторганизацинууд мастернуудтай ябуулдаг хүдэлмэриеэ һуладуулаа. Энээниие предприятиин мастернуудай дунда коммунистнуудай үсөөрһэн ушар элишэлжэ үгэнэ. Эдэ бүгэдэ дутагдалнууд коллективэй арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ муу нүлөө үзүүлээ гээд заагдаһан байна. Эндэ ажаллагшадай 1983 ондо амжалтатай һайн хүдэлжэ байгаашье һаань, үнгэрһэн 2,5 жэлэйнь ажалай дүнгүүд бирагүй. Юуб гэбэл, энэ сагайнь түсэб миин 93 процент дүүргэгдэнхэй юм.

Захиргаанай ажал ябуулгын хойноһоо хиналта бэелүүлхэ хүдэлмэреэ һайжаруулхаар, эдэбхижүүлхэер 34-дэхи мостоотрядай партийна бюро уялгалагдаа.

С. АЮШЕЕВ.
КПСС-эй Октябрьска райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

БАМ МИНИИ НҮХЭД — НАЙДАМТАЙ ЗОН

Үдэр хоногой ошохо тума хоридохи зуун жэлэй асари ехэ Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин барилга үргэн дэлисэтэйгээр хэгдэжэ байна. Проходчигууд, хүүргэнүүдые баригшад, түмэр замай далан бэлэдхэгшэд, жолоошод туйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхан, шэнэ илалтануудтай тээшэ шармайна. БАМ-ай түрүүшын отрядай Хойто-Байгалда буухаар юһэн жэл үлүүтэйхэн саг үнгэрбэ.

Мүнөө Байгалай хадануудһаа Кодарай хаданууд хүрэтэр барилгын 60-аад организацинуудай ехэ, бага коллективүүд хүдэлнэ. Юһэн жэл. Түүхэдэ багахан саг гээшэл ааб даа. Энэ богонихон сагай туршада али зэргын ехэ хэмжээнэй ажал хүдэлмэри Буряадай участок дээрэ хэгдээ гээшэб? Дабаанһаа Кодар хүрэтэр хүдэлмэришэдэй һууха 13 томо посёлок, бүхэли город урган бодоо. Электрын элшэ хүсэ дамжуулха ЛЭП-220 түхэлэй линии хада уулануудай оройгоор, ой тайгын дундуур, уһа голнууд дээгүүр Кодарай хаданууд хүрэтэр татагдаа. Лена мүрэнэй эрьеһээ Северомуйск хүрэтэр 650 километрэй зайда түмэр харгыгаар ашаан зөөгдэнэ.

Олон мянган хүдэлмэришэд оролдосотой шангаар хүдэлжэ, БАМ-ай барилгые хурдан түргэнөөр хэжэ, КПСС-эй XXV, XXVI съезднүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Совет ороной олохон область, хизаарнуудһаа ерэһэн хүбүүд, басагад Буряадай участок дээрэ ажаллажа, гайхамшаг амжалтануудые туйлана. Литвагай, Эстониин, Белоруссиин ССР-нүүдэй, Москва, Ленинград, Харьков болон бусад томо томо городуудай түлөөлэгшэд Хойто-Байгалай барилга хэжэ байнхай. Манай Буряад ороной олохон хүдэлмэришэд энэ ехэ барилгада хабаадалсажа, эрхим түрүү ажалаараа онсо шалгарна. Эдэнэр түрэл Буряад ороноойнгоо хойто нютагуудые һэргээн шэнэлэлсэжэ, һуурин посёлогуудые барилсана, түмэр харгы табилсана, тоннельнүүдые малтана.

Хүүргэ баридаг 53-дахи отрядай тракторист Чойжо Ринчинов бүри 1974 онһоо хойшо БАМ-ай барилгада хабаадалсана. Баргажан, Светлая, Кичерэ, Дээдэ Ангар, Янчукан болон бусад голнууд дээгүүр хүүргэнүүдые табилсаһан алдартай. Үбэлэй янгинама хүйтэндэшье, зунай аяма халуундашье Чойжо Ринчинов трактораа шадамар бэрхээр ашаглажа, томо хүүргэнүүдэй барилга түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хэжэ, саг болзортонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсадаг бэлэй. Үнгэрһэн арбадахи табан жэлдэ илангаяа һайнаар хүдэлжэ гараа. БАМ-ай барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ёһотой баатаршалга харуулһанайнгаа түлөө Чойжо Содбоевич Ринчинов Арадуудай Хани барисаанай орденоор шагнагдаа.

Түмэр замай далан бариха хүдэлмэридэ залуу жолоошон Жамбал Эрдынеев хабаадалсажа, аха заха нүхэдһөө халташье гээгдэнгүй хүдэлхэ гэжэ яһалал оролдоно. Халаанайнгаа нормые 130—140 процент дүүргэхынгээ хажуугаар шэнгэн түлишэ, запчастьнуудые, резинэ мөөрнүүдые арьбалдаг, алмадаг байха юм. Ж. Д. Эрдынеев оньһожоруулагдамал 161-дэхи колоннынхиһоо гадна Буряадай участогай бүхы хүдэлмэришэдэй дунда эрхим түрүү ажалаараа мэдээжэ болоһон юм. Арбадахи табан жэлэй дүнгөөр «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа бэлэй. Урагшаа тэгүүлһэн һанал бодолтой хүдэлмэришэн Ж. Д. Эрдынеевые ВЛКСМ-эй XIX съездын делегадаар һунгаа һэн. Мүнөө энэ залуу бэрхэ жолоошон Северомуйск — Муякан—Таксимо гэһэн габшагай ажалай участок дээрэ түмэр харгын далан барилсажа байна. Халаан бүриингөө даабари 130—145 процент дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябаһаар. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабариие дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхэ гэһэн уялгаяа Жамбал Эрдынеев бэелүүлхэл байха.

Галина Сыденова наймаалагшаар хүдэлдэг юм. БАМ-ай барилгашад энэ залуу басаганай гарһаа эд бараа абаха дуратай байдаг. Магазиндань ороһон хүнүүдые Галя налгай дулаахананаар угтажа, дуратай юумыень саг дары олоод үгэдэг.

Г. П. Сыденова үнэн сэхээр хүдэлжэ, БАМ-ай барилгашадай эрилтые һайнаар хангажа байһанайнгаа түлөө «Ажалдаа шалгарһанай түлөө», «Байгал-Амарай түмэр харгые барилсаһанай түлөө» медальнуудаар шагнагдаа юм. Хамаг хүсэ шадалаа ажал хэрэгтээ зорюулһан үнэн сэхэ хүдэлмэришэдые манай түрэл Коммунис парти, Совет гүрэн үндэрөөр сэгнэдэг, хододоо дэмжэдэг, туһалдаг, урмашуулдаг, нэрэ солыень суурхуулдаг шуу.

Наймадахи жэлээ би БАМ-ай барилгада хабаадалсанаб. Намтай суг хүдэлһэн олохон лэ хүбүүд баатар ажалаараа мүнөөшье суурхажа ябана. БАМ-ай барилгада түрүүшын үдэрһөө хабаадалсаһан минии нүхэд, залуу хүдэлмэришэд Семен Доник, Анатолий Тимошик, Владимир Зандеев болон бусад Северобайкальск городой барилга хэлсэнэ. Эдэнэр шулуугааршье, модооршье барилга хэхэдээ бэрхэ, дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэд болон ургаа. Семен Доник эрхим түрүү ажалайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай, харин Анатолий Тимошик Ажалай Алдар Солын гурба-

«САГААН АЛТАЯ» СЭБЭРЭЭР АБАЯ!

ДЭРЭСТЭЙН ПУНКТДА

Фоторепортаж

Зэдын районой «Октябрьский» совхозой Дэрэстэй тосхонһоо холо бэшэхэнэ оршоһон хони хайшалалгын пунктда хүн зон хүлгөөтэй, машинануудай таршаганаан, хонидой мааралдаан замханагүй.

Энэ түб пунктда хайшалалгын 50 машина тодхогдонхой. Бултадаа энэ жэлэй хони хайшалалгада зуугаад хүн хүдэлнэ. Хони хайшалагшадай олонхинь һургуулиин үхибүүд. Тэдэнэрэй заримшуул хони хайшална, нүгөөдүүлынь нооһо суглуулна, хайшалагшадта хонидые асаржа үгэнэ. Дэрэстэйн дунда һургуулиин һурагшад, пенсионернүүд энэ ажалда жэл бүри элсүүлэгдэдэг. Жэшээнь, арбаад жэлэй саада тээ наһанайнгаа амаралтада гараһан Ханда Убушеевна Хандуева, Норжин Хандуевна Лыгденова хоёр нооһо багсалха ажалда хүдэлнэ. Хайшалалгын пунктын начальник В. Ч. Цыренов тэдэнэрэй ажалаар зүрхөө хананги, магтаалай зохид үгэнүүдые хэлэнэ.

Совет Армиин албанһаа һая бусаһан залуу хүбүүд Б. Вампилов, Е. Цырендоржиев, Б. Дымбрылов, В. Содномов, Л. Цырендоржиев гэгшэд нооһо хайшалалгада хам оролсонхой.

Зэргэлэн тодхогдоһон машинканууд дээрэ хүдэлжэ байһан хайшашанда дүтэлжэ, тэдэнэртэй хөөрэлдэхэдэмнай, хүн бүхэниинь Санданов фамилитай байба. Пунктын начальник Валерий Чултумовичһаа асуухадамнай, эдэнэр бултадаа Сандановтан, «Түрэлхидэй бригада» гээшэ гэжэ харюусаба.

Коммунист Батор Гармаевич Санданов — совхозой нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ. Хони хайшалалгын үедэ тэрэ пунктын начальнигай орлогшын үүргые дүүргэнэ. Софья Аюшеевна һамганиинь — Дэрэстэйн дунда һургуулиин математикын багша. Софья Аюшеевна «сагаан алта» суглуулгын халуун хаһада жэл бүри хабаадалсадаг, дүй дүршэлтэй хайшашан болонхой. Тэрэ үдэр бүри 60 хүрэтэр хони хайшална. Эжытэйгээ хамта хүдэлжэ байһан Бато, Очирма, Жамса үхибүүдынь мүн лэ һайнаар хүдэлнэ.

Дэрэстэй тосхоной почтын начальнигаар хүдэлдэг М. Г. Дашиева хони хайшалалгын эхилхэдэ, өөрынгөө ажалые туһалагшадаа найдаад, эндэ хүдэлнэ. Тэрэ баһал эрхим дүнгүүдые харуулна. Тиихэдэ «ГАЗ-53» машинын жолоошон Б. Д. Цыбиков жэл бүри хони хайшалалсадаг юм. Тэрэ хони хайшалалгаар районой чемпион нэгэнтэ бэшэ болоһон байха. Тэрэ энэ жэлдэ үдэр һүри 100 хони хайшална.

Һургуулиин һурагшад наһатайшуулһаа дутуугүй бэрхээр хүдэлнэ.

«Октябрьский» совхоз энэ жэлдэ хонин бүриһөө түсэбэй ёһоор 3400 граммай орондо 3500 грамм нооһо абахаар уялга абанхай. Энэ жэлдэ бүхыдөө 30.240 хониной нооһо хайшалха даабаряа совхоз эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь.

Совхозой Зарубино тосхондо хайшалалгын үшөө нэгэ пункт хүдэлөө. Эндэ 14 отарын 9220 гаран хонин хайшалагдаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Сандановтанай гэр бүлын «бригада» 2. Почтын начальник М. Г. Дашиева; 3. Арбадахи классай һурагша В. Доржиев.

А. ШОИЖОЛОВОЙ фототекст.

БОГОНИ БОЛЗОРТО, ШАНАРТАЙГААР...

Арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ гурбадахи жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй социалис мүрысөөндэ оролсоһон Яруунын районой Тулдуунай совхозой коллектив хонидой нооһо хайшалжа, тушааха хаһаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Энэ жэлдэ тус ажахыда 19 һүрэгэй 12540 хониной нооһон хайшалагдажа суглуулагдаха юм.

«Сагаан алта» суглуулха хаһын эхинһээ хойшо хайшалагшад М. Утенкова, Л. Дорофеева, Б-М. Балданов, Г. Цыренжапов гэгшэд олон хониной нооһо хайшалжа мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Эндэхи томодхогдоһон оньһожоруулагдамал пунктын хайшалагшадай олонхидынь хонидой нооһо түргэн аргаар хайшалан суглуулна. Эндэ дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэдые моральна болон материальна талаар урмашуулна. Пункт дээрэ хайшалагшадай хэһэн ажалай шанар шалгажа, дутагдалыень усадхаха арадай хиналтын пост, депутадуудай, коммунистнуудай тусхай бүлэг байгуулагданхай. Эдэ пост, бүлэгүүдэй гэшүүд «сагаан алта» хуряалгын шанарые тон наринаар шалгажа, хониной нооһо хиргажа хайшалха гү, али хүлнүүдэй, сами соохи, мүн тархиин нооһо үлөөхэ ябадалтай эрид тэмсэнэ.

Мүнөө совхозой хайшалагшад хонидойнгоо нооһо богони болзорто, һайн шанартайгаар суглуулжа абахаар ажаллана.

Л. ГОНЧИКДОРЖИЕВ.

ШЭНЭ ЦЕХ АШАГЛАГДАХАНЬ

Улаан-Үдын һүнэй комбинадта шэнэ цехэй ашаглалгада оруулагдахада, сыр гаргалга гурба дахин дээшэлүүлэгдэхэ байна. Мүнөө тус цехэй түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдажа, энэ жэлэй хоёрдохи хахадта ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Юрий Владимирович Андропов үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэриие шанга эршэтэйгээр хүгжөөхэдөө, тэрэнэйнгээ шанарыень һайжаруулха гээшэ мүнөө үедэ тон шухала арга нүхэсэл боложо үгэхэ ёһотой гэжэ тэмдэглээ.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН

УРГАЛТЫН АРГА НӨӨСЭ

«Эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй ажал ябуулгые хүгжөөлгэдэ, мүн эрхэтэдэй хубиин хамһабариин ажахынуудһаа худалдажа абаһан хүдөө ажахын эдеэ хоол наймаалгые үргэдхэлгэдэ али болохоор туһалха...».

1990 он хүрэтэрхи үедэ эдеэ хоолой нөөсэнүүдые ехэдхэхэ гэжэ хараалһан комплексно программа хадаа РСФСР-эй эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй ажал ябуулгын үндэһэ һууриинь болонхой. КПСС-эй ЦК-гай (1982 оной) майн Пленумэй һайшааһан СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ республикын кооператорнуудай зорилгонууд тэрээн дотор тодорхойлогдонхой гээшэ.

— Тон богони болзор соо хүн зониие арадай хэрэглэмжын эд бараагаар, нэн түрүүн эдеэ хоолой бүхы зүйлнүүдээр найдамтай тогтууритайгаар хангадаг болохо, мүн эгээл үнэтэй сэнтэй продуктнуудые оруулалсажа, эдидэг эдеэ хоолойнгоо бүридэлые нилээд горитойгоор һайжаруулха гээшэ комплексно программын эсэсэй зорилгонь мүн болоно,— гээд, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, Роспотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ **В. Ф. Ермаков** хэлээ һэн. — Түсэбүүдые хоорондонь тааралдуулһанай ашаар, мүн эд хэрэглэгшэдэй кооперациин бүхы һалбаринуудай ажал ябуулгые нэгэл зорилгодо — эдеэ хоол хэрэглэмжын талаар хүн зоной эрилтые хангалгада зорюулһанай ашаар түсэблэлгын бодото байдал дээрэ энэ асуудал шиидхэлгэдэ комплексно гуримаар тусгаарлан хандаха ябадал анха түрүүшынхеэ бэелүүлэгдээ бшуу.

— Комплексно программын онсо оорэ илгаануудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, тэрэнэй тодхолдуулан илгаруулһан шэнжэ мүн болоно. Энэ шэнжэнь ямараар үзэгдэнэ гээшэб?

— Удаан болзорой, холын хараата хэмжээнүүдэй хажуугаар тус программа яаралтай, хойшолуулшагүй зорилгонуудые шиидхэхэ ябадал хараална. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула горитой хэмжээнэй нэмэлтэ мүнгэ зөөри гаргашалха, байгууламжа бүридэлгын талаар хубилалтануудые хэхэ эрилтэ табигдахагүй байна.

Мүнөө жэлэй розничо худалдаа наймаанай эрьесэ хангалгада зорюулагдаха 2,4 миллиард түхэриг мүнгэн хүдөөгэй ажалшадай хубиин хамһабариин ажахынуудай арга нөөсэдэ тудаха байна. Энэмнай багахан бэшэ тоо гээшэ. Эдеэ хоолой зүйл худалдадаг нэгэ айл бүхэнһөө (республика дотор тиимэ айлнууд 9 миллион тоологдоно) кооператорнууд жэлдээ дундаа зэргээр тухайлхадаа 250 түхэригэй хүдөө ажахын элдэб продукци худалдажа абадаг жэшээтэй. Һүүлэй үедэ мяхан, һүн, үндэгэн, үрэ жэмэс, овощ ехээр худалдажа абтана. Мүнөө кооператорнууд хээрын үрэ жэмэс, һархяаг, зүгын тоһо бэлэдхэлгэдэ, мүн наймаалгада эдэбхитэйгээр түхеэржэ байнхай.

— Хубидаа баридаг хамһабариин ажахынуудай арга нөөсэ нилээд ехэ ааб даа. Зүгөөр кооператорнуудтай иигэжэ харилсахада аша туһатай гэжэ хүнүүдые ямар нэгэн аргаар һонирхуулха, этигүүлхэ хэрэгтэй гээшэ бэзэ?

— Зүбынь аргагүй, эмхидхэлэй бодомжотой һайн хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэйл даа. Ушар хэрэгынь юуб гэхэдэ, хүдөөгэйхид хубидаа хамһабариин ажахы ехэл дуратайгаар баридаг боложо байна. Хүдөөдэ ажаһуужа байгаад, харин мяханай, хартаабхын, капустын хойноһоо магазин ошодог хүнүүдые һаядаа шоо үзэдэг, буруушаадаг болохонь гээшэ ха.

Хүдөөгэй хүн зоной дунда хүсэл зорилготой, ашаг үрэтэй хүдэлмэри хайшан гээд ябуулхаб гэжэ Ставрополиин кооператорнууд жэшээ харуулна. Мүнөөнэй табан жэлэй үедэ хоёрдохи айл бүхэн үнеэтэй байха, үмсын бүхы ажахынуудта гахайнууд ба хонид түлжүүлэгдэхэ, айл бүхэндэ 50—70 толгойһоо үсөөн бэшэ шубууд тэжээгдэхэ ёһотой гэһэн зорилго тэдэнэр табинхай. Хубидаа хамһабариин ажахы баригшадтай 250 мянган договорнууд баталагданхай, бүхы тиимэ ажахынуудай 90 шахуу процентнь иимэ договорнуудтай юм. Эдеэ хоолой зүйл элбэг ехээр тушаагшадта зорюулжа, кооператорнууд үдэр бүриин хэрэглэмжын эд бараанай угтамжын худалдаа наймаа эмхидхэнхэй. Ставропольда энэ хэрэг эмхитэй гуримтай болонхой, кооператорнууд хүдөө нютаг бүхэндэ хүндэтэй айлшан мэтээр хүлеэгдэдэг юм. Имагтал нёдондо жэлдэ хубиин ажахынуудһаа 180 миллион түхэригэй хүдөө ажахын элдэб продукци худалдажа абтаһан байгаа. Энэнь 1981 онойхидо орходоо 20 процентээр ехэ болоно.

Хүн зонһоо мяха худалдажа абалгада Россиин кооператорнууд онсо анхарал хандуулна. Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо мяха худалдажа абалга 90 мянган тонноор дээшэлһэн байна. Эдеэ хоол худалдадаг айл бүхэнһөө жэл бүри дунда зэргээр 50 килограмм мяхан ородог юм. Гэбэшье энэ хэрэгтэ ургалтын үшөө бага бэшэ арга нөөсэ бии. Бидэ гол түлэб бодо мал ба гахайнуудые худалдажа абанабди, шубуу ба туулайнуудые бэлэдхэхэ тухай багаар анхарнабди. Энэ жэлһээ эхилжэ, эд хэрэглэгшэдэй бүлгэм туулайн мяханай талаар онсо эрхэтэй бэлэдхэгшэ боложо байнхай, мүн хүн зонһоо шубуу худалдажа абалгаяа хоёр дахин ехэдхэхэ зорилго табинабди.

— Кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй түрүү дүй дүршэлшье баһал горитойхон арга нөөсэ болоно бэшэ гү?

— Эрхим коллективүүдэй дүй дүршэл — ёһотойл үнэтэй сэнтэй баялигнай гээшэ. Юрэл нэгэ хэды жэшээнүүдые дурдаһуу. Краснодарай пищекомбинат жэл бүри 17—18 мянган тонно яблока буйлуулдаг, тиихэдэ тэдэнэй 3,5 мянган тонно иимэ үнэтэй продуктнь шахагдаһан боложо хаягдадаг байха юм. Краснодарайхид тэрэниие эзэн ёһоор ашагладаг болоо: мүнөө энэ шахагдаһанһаа үрэ жэмэсэй глюкозын поршоог хэгдэдэг юм. Энэ поршоог саахарай гаргашые нилээд ехээр хорооxо, даамай бардам алмалта хэхэ арга олгоо.

Новосибирскэ областиин кооператорнууд эзэн ёһоной шадабаритай, атаархама а р шуран бэрхэ байһанаа, нэтэрүү оролдолго гаргаһанаа харуулба. Новосибирскэ районодо хамһабариин комплексно ажахы — мүнөө үеын техникээр зэбсэгжүүлэгдэһэн мянган толгойн гахайн байра байгуулагданхай. Эндэ хүдэлдэг табан хүн нёдондо шахагдаха гахайнуудые таргалуулһанай ашаар 128 тонно нэмэлтэ мяха абаа һэн. Мүнөө жэлдэ хоёр дахин ехэ мяха абаха байха. Эндэ котельнэ, дулаасуулгын түхеэрэлгэ, харгынууд баригданхай. Фермын хажуудхана —колбаса, умда харюулдаг уһа, квас үйлэдбэрилдэг цехүүдтэй промкомбинат бии. Овощой консервэ хэхэ цех ашаглалгада үгтэхэнь. Иимэрхүү ажахы ба тэрэнэй үйлэдбэриин бааза һаял хүсэндөө орожо байнхай. тиигээшье һаа нёдондо жэлдэ эндэхид миллион хахад шахуу түхэригэй ашаг олзо оруулаа һэн.

Бидэнэй ханинарта — бусад союзна республикануудай кооператорнуудта бии байгаа бүхы эрхим һайн юумыень бидэ өөһэдтөө хэрэглэдэг гээшэбди. Жэшээлхэдэ, Эстониин эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй жэшээгээр Москва шадар сэсэгүүдые, овощ, һархяаг ургуулдаг томо, һайнаар зэбсэгжүүлэгдэһэн хамһабариин ажахы байгуулха гэжэ түсэблэнэбди. Энэ хэрэг аша туһатай, хожомоо дам хүгжэхэ байха гэжэ эстониинхидой дүй дүршэл батадхан харуулһан байна.

— Тиихэлээрээ шиидхэхы участогуудта табигдаһан хүнүүд, политическэ талаараа хүсэд болбосоронги, ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ, үүсхэлшэ хүнүүд — эгээл гол

ОЛОНОЙ ҺАНАМЖЫЕ НЭГЭДҮҮЛЭН

КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын тула манай колхозойхид бүхы хүсөө элсүүлэн ажаллажа байнхай. Арадай хиналтын гол бүлэгэй гэшүүд энэ талаар хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ тухай асуудал саг үргэлжэ зүбшэн хэлсэдэг, энэ хэрэгээ бодото дээрэнь бэелүүлдэг байна. Тиихэдэ нииитэ хүн зоной дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн Ажалша коллективүүд тухай Хуулиин проектые анхаралтайгаар уншаһан, өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулалсаһан байнабди.

Колхозойнгоо фермэ, гүүртэ, отарануудаар ябажа, лекцинүүдые уншаха, дайшалхы хуудаһануудые гаргаха талаар комсомол-залуушуул ехэ эдэбхи үүсхэл гаргадаг юм. Тэдэнэй дундаһаа Дарима Раднажаповна Раднаева, Светлана Лупсан-Дабаевна Малатхаева гэгшэдые нэн түрүүн дурдамаар. Тэдэнэй дүй дүршэлые халан абаха хүнүүд гол бүлэгтэмнай бии. Тэдэнэй дунда Барханай һургуулиин багша Ц. Ц. Хорганова, цехэй начальник Б. З. Хорганов болон бусад ороно. Эдэнэй оролдолго, хүсэлһөөл гол түлэб бүлэгэймнай ажал хүдэлмэри дүлдыдана гээшэ.

Арадай хиналтын бүлэгэй ажал хэрэгтэ зүрхэ сэдьхэлээ дууһыень үгэн, саашанхи ажал хэрэгээ, ажабайдалаа һайжаруулхын тула оролдожо ябадаг ажалша бүхэриг хүнүүд олон юм. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, В. Д. Ринчино, Л. В. Кушеева, Б. Ш. Гомбоев, Р. Б. Кушеев, М. Д. Бадмаев, Р. Х. Доржиев болон бусад.

Гэбэшье, ажал хүдэлмэридэмнай ушардаг дутагдалнууд яһала бии. Ушар тиимэһээ, нэн түрүүн ажалай журам шангадхаха эрилтэ табигдана. Сэхыень хэлэхэдэ, манайда ажалай журам үшөөл һулаар сахигдана гээшэ. Ажалдаа хожомдохо, хүдэлмэриин үедэ зайгуултаха, ажалайнгаа газарта архи ууха ябадалнууд үшөөшье үзэгдэһөөр. Эдэ бүхы дутуу дундануудаа усадхажа, ажалай, үйлэдбэриин журам нарииаар сахидаг болоол һаа, бидэнэй бүри ехэ амжалта туйлахамнай лабтай. Зүгөөр дутуу дундануудаа усадхаха талаар үргэн хүдэлмэри ябуулнабди. Энэ талаар комсомолшуудай, коммунистнуудай, арадай депутадуудай ябуулжа байһан хүдэлмэри ехэ нүлөө үзүүлнэ. Саашадаа энэ холбоомнай бүришье һайжаран, олоной анхарал татаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Районойнгоо арадай хиналтын комитедтэй нягта холбоо байгууланхайбди. Ажал хүдэлмэриеэ зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэмнай комитеднай ехэ туһа хүргэдэг, туһатай зүбшэл заабари үгэжэ байдаг юм. Саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ байдаг суглаанууд дээрэ гол бүлэгэйнгөө ажал хэрэгыень хаража үзэдэг, ямараар ажалаа эмхидхээ һаамнай, тэрэмнай урагшатай һайнаар ябахаб гэжэ зүбшэн хэлсэдэг байнабди. Мүн саашанхи түсэбөө эндээ баталан абадагбди.

Б. БАДМАЕВ,
Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшэ.

ЭДЭБХИТЭЙШҮҮЛ

М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой арадай хиналтын гол бүлэгые парткомой гэшүүн, машинист-инструктор Анатолий Павлович Березкин толгойлдог юм. Энэнь партийна харюусалгатай даабари мүн болоно.

— Манай гол бүлэгтэ 19 хүн һургагданхай. Тэдэмнай хэд бэ гэхэдэ, ажалай түрүүшүүл, үйлэдбэри дээрээ ажалай журам һайнаар сахидаг, бусад нүхэдтөө эрхим жэшээ харуулдаг хүнүүд. Тэдэнэр журамгүй, архиниша хүнүүдтэ эрилтэ табиха, тэдэниие шалгаха эрхэтэй байна бшуу.

Бүхыдөө цеховэ 4 бүлэг тоологдоно. Бүлэгэй гэшүүд гурэнэй зөөри арьбадхаха, гамтайгаар гаргашалхын, ажалай саг дүүрэнээр хэрэглэхын, элдэб худал хуурмаг тоонуудые бэшэдэг ябадалай хойноһоо шанга хиналта, шалгалтануудые бэелүүлдэг байна. Тэдэнэй дундаһаа Юрий Викторович Хрипко, Вениамин Иванович Сидоренко, Александр Владимирович Горчаков гэгшэдые эрхим хинагшад гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Арадай хиналтын бүлэгэй квартал бүриин түсэб олоной анхарха газарта үлгэгдэдэг. Ушар иимэһээ бүлэгэй гэшүүд хэзээ, хаана, ямар шалгалта хэхэ байһанаа урид мэдэнхэй ябана ха юм. Тэрэшэлэн шалгалтын дүнгүүдые олондо соносхохо хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулагдана.

Һаяхан хиналтын бүлэгэй гэшүүд А. В. Щелковников, П. И. Захаров гэгшэд локомотивна деподо запасной частьнууд, оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хэр зэргээр хадагалагдадаг байһые шалгаа. Тиихэдээ запасной частьнууд ба бусад түхеэрэлгэнүүд склад соо ямаршье гуримгүйгөөр сомоотой байна, тэдэнэй тоо бүридхэл муугаар табигданхай гэжэ тэдэнэр элирүүлбэ.

Арадай хинагшад эдэ дутуу дунданууд тухай фото-зурагуудые гаргажа, олондо соносхоһон байна.

Ашаглалгын цехэй коммунист В. И. Самсоновой ударидадаг цеховэ бүлэг һайнаар хүдэлнэ. Тэрэ цехэй хинагшад электровозуудай заһабарилгын шанарые һайнаар шалгадаг болонхой.

Локомотивна депогой арадай хинагшад үйлэдбэриин түсэб дүүргэлгын хойноһоо шанга хиналта тогтоонхой. Арадай хинагшад шалгалтынгаа һүүлээр «Ингэжэ ажаллажа болохогүй» гэһэн хируулан ойлгуулгын хэрэгсэлнүүдтэй ханын газетэ гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүлэгэй гэшүүд Б. И. Сидоренко, А. В. Горчаков гэгшэд хиналта хэжэ байна.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

РАЙОНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

БАРГАЖАН

Районой арадай хиналтын комитет үйлэдбэри дээрэ хиналта эмхидхэхэ талаар Шитханай совхозой арадай хиналтын бүлэгэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай асуудал хаража үзэбэ. Эндэ 5 хүнһөө бүридэһэн хиналтын бүлэгэй бюро, 5 сектор бии болгогдонхой юм. Эдэ секторнүүдэй гэшүүд таряан ажалай, мал ажалай, социалис зөөри хамгаалгын болон бусад асуудалнуудаар хэмжээнүүдые абажа байдаг.

Энэ ажахын арадай хиналтын бүлэг бүхы хүдэлмэреэ холын хараата түсэбэй ёһоор ябуулна. Хабарай тарилгада бэлэдхэл, нуга сабшалан уһалалга, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгэ, ниитын малай үбэлжэлгын ябаса тухай асуудалнуудаар арадай хинагшад хэдэн шалгалтануудые үнгэргэһэн байна.

Тэрэшэлэн совхозой газараа яажа ашагладаг тухай асуудалаар шалгалта үнгэргөөд, бригадын гурим нэбтэрүүлхэ тушаа дурадхалнуудые оруулаа.

Мүн малаа хэр зэргэ шахажа байнаб гэһэн асуудалаар шалгалта эмхидхээ юм. Малан шэгнүүр нэмээгдэжэ бэшэгдэнэ, энээнһээ уламжалан, малшадта салин хүлһэн үлүү сэхээр түлэгдэнэ гэжэ тэдэнэр элирүүлһэн байна. Эдэ бүхы дутуу дундануудтай эбсэжэ байһан мал шахан таргалуулгын бригадын бригадир ажалһаа сүлөөлэгдэбэ.

Мал үсхэбэрилхэ, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулха болон бусад асуудалаар арадай хиналтын бүлэг һонирхожо, тусхай хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байна.

Тус баазын арадай хиналтын гол бүлэг рейднүүд ба шалгалтануудайнгаа ашаг үрые дээшэлүүлхын тула хэмжээнүүдые абана. Хиналтын бүлэгэй хүдэлмэриин квартал бүриин түсэб хүдэлмэришэдэй суглаан дээрэ баталагдадаг гурим тогтонхоо.

Мэргэжэлтэдэй «Комсомолой прожекторэй» гэшүүдэй, профсоюзай эдэбхитэдэй элдэб шалгалтануудта хабаададагынь һайшаалтай.

1982 оной августһаа 1983 оной май болотор 15 шалгалта үнгэргэгдөө. Эдэ шалгалтануудай 8-найнь дүнгүүд хэмжээнүүдые абтахын тула предприятиин дирекцидэ дамжуулан үгтөө.

Арадай хиналтын бүлэгэй заседани дээрэ зарим хүтэлбэрилэгшэд ажал хүдэлмэри тухайгаа тоосоһон байна. Олон ушарта шалгалтануудай дүнгүүдээр «сахилгаан» хуудаһан, ханын газетэнүүд гаргагдажа байгаа.

Гэхэтэй хамта тус баазын арадай хиналтын бүлэгэй хүдэлмэридэ дутагдалнууд бии. Түсэбүүдэй дүүргэлтэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, алмалта арьбалалта туйлаха, электрын элшэ хүсэ гамтайгаар гаргашалха гэхэ мэтэ асуудалнуудаар шалгалтанууд үнгэргэгдэдэггүй, дутагдалнуудаа усадхаха тушаа хэмжээнүүд абтадаггүй байба.

Арадай хиналтын бүлэгэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулан, дутагдалнуудаа усадхахыень уялгалһан тогтоол районой арадай хиналтын комитет баталан абаба.

ЗАГАРАЙ

Энэ районой арадай хиналтын комитет Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой арадай хиналтын гол ба цеховэ бүлэгүүдэй үнгэргэдэг шалтагаануудай ашаг үрэ тухай асуудал ээлжээтэ заседани дээрээ хаража үзэбэ.

«Бурятавторемонт» нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой арадай хиналтын гол бүлэг шалгалта хиналтынгаа хүдэлмэриие һүүлэй жэлнүүдтэ һайжаруулаа. Тус бүлэг 1982 ондо 34 шалгалта, байгша ондо 8 шалгалта үнгэргэбэ. Материальна болон түлишын-энергетическэ нөөсэнүүдые гаргашалга, социалис зөөри хамгаалха, үйлэдбэрилһэн продукциин шанар гэхэ мэтэ асуудалнуудаар шалгалтанууд болоо. Шалгалта үнгэргэхэһөө урид түсэб табигдана, мэргэжэлтэд шалгалтада хабаадуулагдана, заримдаа «Комсомолой прожекторэй» штабтай сугтаа шалгалтануудые үнгэргэнэ. Комиссинуудые гол бүлэгэй секторнүүдые даагшад ударидадаг юм.

Арадай хинагшад шалгалтын дүнгүүдээр хэмжээнүүдые абадаг байна. Тэдэнэй туһаламжаар түмэр харгын вагонуудые хэрэглэлгэ, цех соо түлишэ, түрхилгын материалнуудай гаргашалга гуримшуулагдаа, түмэр түдэгэ суглуулха хүдэлмэри һайжаруулагдаа.

Гэбэшье арадай хинагшадай хүдэлмэридэ дутагдалнууд яһала бии. Шалгалтануудай үедэ дутагдалнуудай шалтагаан хүсэд элирүүлэгдэнэгүй, гэмэ зэмэтэй хүнүүдынь харюусалгада хабаадуулагданагүй, шалгалтануудай дүнгүүдые олондо соносхохо талаар оролдолго гаргагданагүй. Хиналтын бүлэг профсоюзай организацитай харилсаа холбоогүйгөөр хүдэлмэреэ ябуулна. Эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхахаар тус заводой арадай хиналтын бүлэг уялгалагдаба.

МУХАР-ШЭБЭР

Арадай хиналтын комитет ээлжээтэ заседани дээрээ Мухар-Шэбэрэй райпотребсоюзай организацинуудта худалдаа наймаанай гурим сахиха, социалис зөөри хамгаалха асуудалаар хэһэн шалгалтануудай дүнгүүдые зүбшэбэ.

Октябрьска сельпогой 1-дэхи, 2-дохи магазинуудта эдеэ хоолой зүйлнүүд хэмһээ доогуур шэгнэгдэжэ, ажалшадта худалдагдана гэжэ элирөө.

Суулгын совхозрабкоопой бүхы магазинуудта эдеэ хоолой зүйлнүүдэй сэнгынь бэшэгдэдэггүй байшоо.

Мухар-Шэбэрэй сельпогой магазинуудта накедүүд соо хэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүдынь заагдаһан хэмһээ 15 грамм доогуур байба.

Райпотребсоюзай правлени социалис зөөри хамгаалгын хойноһоо хиналта муугаар бэелүүлнэ гэжэ арадай хинагшад тодоруулба. Жэшээлхэдэ, байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада наймаалагшад хамта дээрээ 7822 түхэриг дутаагаа. Хонхолын, Октябрьска сельпонуудта мүнгэ дутааха ушар илангаяа олон.

Худалдаа наймаанай гурим эбдэһэн, эд бараа болон эдеэ хоол хадагалха, хамгаалха асуудалда хайша хэрэгээр хандаһан хүнүүдтэ арадай комитет зэмэ тохобо.

ХОЙТО-БАЙГАЛ

Һаяхан «Нижнеангарсктрансстрой» трестын заһабарилгын-прокатна баазын арадай хиналтын гол бүлэгэй хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

ҺАЛХА, ХИЖҮҮЛХЭ

...й хиналтын комитедэй тогтоолтой зохил...ын предприятинууд, организацинууд бо...уудта арадай хиналтын комитедүүд, ...остнуудай ээлжээтэ тоосоон ба һунгал...түрүүшын хахадта боложо үнгэрөө.

...н городской болон районно комитедүүд ...изацинуудтай хамта тоосоото-һунгалтын ...эргэхэ саг болзор ба гуримые урид то...нигээд арадай хиналтын гол бүлэгүүд түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн үнгэргэгдөө.

...адай суглаануудай дүнгүүд городской ...и дээрэ саг үргэлжэ хаража үзэгдэдэг ...Железнодорожно райондо тоосоото-һун...дай ябаса тухай асуудал городской ко...дээрэ зүбшэгдэһэн юм.

...тын суглаануудай үедэ арадай 1190 хи...унгагдаба. Энэмнай 1980 онойхидо ор...олон болоно. Предприятиин арадай хи...тэ, 408 гол бүлэгтэ, 538 цеховэ бүлэгтэ ...шад һунгагдаа.

...н органуудта 34,6 процент коммуни...цент комсомолшууд, 52,7 процент эхэ...а.

...н 120 гол бүлэг, 199 цеховэ бүлэгэй ...лгэгдээ. Гол бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэ...ил хүдэлмэреэ муугаар ябуулһанай ту...б шалтагаануудһаа уламжалан, гол бүлэ...уялгануудһаа сүлөөлэгдэһэн байха юм. ...ын бүлэгүүд болон постнуудай тоосоо...ануудта бүхыдөө 83 мянган хүн ха...үн үгэ хэлээ. Жэшээлхэдэ, Улаан...лгын заводой коллективэй конференци...ажа, гол бүлэгэй түрүүлэгшэ В. П. Ов...зүбшэн хэлсэлгэдэ 8 хүн хабаадаа. Суд...й бригадир Н. Н. Шнайдер үгэ хэлэхэ...үүдэн гамгүйгөөр гаргашалагдадаг ушар...й ажахын хүдэлмэриин дутагдалнуудые ...еровщик С. Д. Кобец ажалай нормо ...программна аргаар хүдэлдэг станогуу...гладаг ябадалда анхаралаа хандуулһан ...С. М. Лапин шэнэ техникэ нэбтэрүүлгэ...утагдалнууд дээрэ тогтоо.

...ына бюрогой секретарь П. К. Козырев ...ай эдэбхитэй ажал ябуулгын ашаар үй...танууд туйлагдана гэжэ онсолбо. Тии...альна нөөсэнүүдые гаргашалалгын, үй...талмайнуудые ашаглалгада оруулалгын ...һула гэжэ шүүмжэлбэ.

...одой, ЛВРЗ-гэй, «Бурятшвейбыт», «Бу...гэдэлнүүдэй, «Жилгражданстрой» трес...гэн туһаламжын больницын, Госбан...ска конторын, БМДК-гай коллективүүд...лтын суглаанууд эмхитэйгээр үнгэрөө. ...ын городской комитет гол бүлэгүүдтэ ...ан түрүүлэгшэнэртэй семинар үнгэргэжэ, ...дай хиналта тухай» Хуулиин дүримүүд ...барилагдаа.

... хиналтын органуудай тоосоото-һунгал...й үедэ хэлэгдэһэн дурадхалнууд ба ажаг...огдоод, элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууд ...нхай.

В. БУДАЕВ,
...арадай хиналтын городской комитедэй инспектор.

ОЛОНОЙ НЮДЭН ХУРСА

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН ХУУДАҺАН № 5

ШАНГАДХАХА УЯЛГАТАЙ

Улаан-Үдын районой арадай хиналтын комитет ээлжээтэ заседани дээрээ Улаан-Үдын совхозой арадай хиналтын бүлэгэй хүдэлмэри тухай асуудал хаража үзэбэ. Тус совхозой арадай хиналтын бүлэг (түрүүлэгшэнь П. Н. Мурзин) тоосоото-һунгалтын суглаанай һүүлээр арадай хинагшадай хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, хиналтын ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абаагүй гэжэ тэмдэглэгдээ.

Совхозой арадай хиналтын бүлэг хүдэлмэриин түсэб үгы, секторнүүд байгуулагдаагүй. «Арадай хиналта» гэһэн стенд шэмэглэгдээгүй, рейд болон шалгалтанууд үнгэргэгдөөгүй.

Районой арадай хиналтын комитедэй штатнабэшэ эмхидхэлэй таһагай, мүн совхозой партийна организациин зүгһөө туһаламжын үзүүлэгдээгүй дээрэһээ иимэ байдал тохёолдоһон байна.

КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, арадай хиналтын бүлэг совхозой бүхы үйлэдбэриие һайжаруулхын тула оролдолгоёо шангадхаха ёһотой. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ талаар гүрэнэй түсэб хэр зэргэ дүүргэгдэнэб, продукциин шанар ямар бэ, ажалай журам ямараар сахигданаб, алмалта арьбалалтын түлөө тэмсэл хэр зэргэ ябуулагданаб гэхэ мэтэ асуудалнуудаар хиналтын бүлэг һонирхохо, дутагдалнуудые усадхаха талаар хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан мүнгэ зөөриин яажа гаргашалагдадагые саг үргэлжэ шалгажа байха шухала.

Арадай хинагшадай эдэбхи үүсхэл дэмжэхэ, хүн зоной зөөридэ эзэн бусаар хандаха ябадалтай тэмсэхэ, ажалай журам хаа хаанагүй нариинаар сахиха асуудалнуудта хиналтын бүлэг гол анхаралаа хандуулха болоно.

Н. ЗАЙЦЕВ,
Улаан-Үдын районой арадай хиналтын комитедэй инспектор.

АЛМАХА, АРЬБАЛХА

Арадай хинагшад һаяхан Түлдүүнай совхоздо электрын элшэ хүсэнэй хэр зэргээр гаргашалагдадаг тухай шалгалта эмхидхэһэн байна. Тус совхоздо электрын элшэ хүсэ алмаха, арьбалха тушаа хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэдэггүй, үнгэрһэн хахад жэл соо хэды шэнээн хэмжээнэй элшэ хүсэ гаргашалһан тухай дүнгүүд согсологдоогүй байба. Совхозой бухгалтериин хүдэлмэрилэгшэд болон экономистнуудай 1983 ондо хэды шэнээн элшэ хүсэ гаргашалхаб гэһэн тодорхой түсэб даабари үгөөгүй байһаниинь гайхалтай бэшэ.

Үнгэрһэн, мүн энэшье жэлдэ тус ажахы электрын элшэ хүсэ гамнаха асуудалда анхаралаа гүйсэд хандуулдаггүй байна. Жэшээлхэдэ, 1982 ондо 106,6 мянган киловатт-час элшэ хүсэн түсэбһөө үлүү гаргашалагдаһан байна. Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ 2150 түхэригэй элшэ хүсэн үлүү гаргашалагдаа. Тиигэжэ тус совхоз 1,5 жэлэй турšада хамта дээрээ 3216 түхэригэй гарзада оробо гээшэ.

Юрэнхыдөө, үбэлэй үедэ электрын элшэ хүсэн ехээр хэрэглэгдэдэг, гаргашалагдадаг байха ёһотой. Харин тус совхоздо февраль һарада 1,8 мянган киловатт-час гаргашалагдаһан байгаа һаа, гансахан июнь һарада 44,3 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн гаргашалагдаа.

Совхозой ахамад инженер Щербаков электромоторнуудые хэрэглэхэ график табидаггүй юм. Тэрээнһээ гадуур РЭС-эй хангадаг 11 подстанцида электрын элшэ хүсэ гаргашалагдаһые харуулдаг приборнууд үгы байба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Ажал ба социальна асуудалнуудай талаар Гүрэнэй комитедэй, ВЦСПС-эй секретариадай 1968 ондо баталан абаһан тогтоолой ёһоор, электрын элшэ хүсэ алмаһанай түлөө хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулха тушаа хэмжээнүүд тус совхоздо абтанагүй.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа ойрын сагта усадхажа, электрын элшэ хүсэ гамтайгаар гаргашалха тушаа Түлдүүнай совхозой дирекци шанга хэмжээнүүдые абаха уялгатан.

Н. СЕМЁНОВ,
Яруунын районой арадай хиналтын комитедэй гэшүүн.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

...ДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

...Европодо ...үд болон ...али али ...тухай эндэ ...хөөрэлдөө... раундын ...на заседа...эй делега...эгшэ В. В. ...лээ.

...говорто ха...үдэй 1983 ...17-до ба ...руулһан бү...нэ дурад...элдөөнүүдые ...а, түбэй ...глуулагдажа ...үүд бо...дые хороо... бодото дээ... зорилготой ...солон тэм...с-конферен...алистнуудта ...айна.

...нуудай эдэ ...шухала удха ... совет тү... НАТО-гай ...ска Догово... хүсэнүүдэй ...хэмжээндэ— ...үнтэй. тэрэ ...газарай сэрэгүүдэй тоое 700 мянган хүнтэйгөөр тогтоохо дурадхалда эдэ үүсхэлнүүд үндэһэлнэ.

Хоёрдохёор, сэрэгүүд болон буу зэбсэг хороохо эсэсэй дүнгүүдые туйлаха тээшэ хөөрэлдөөнүүдые урагшань дабшуулха бодото ябуулганууд дурадхагдана. Ойрын сагта түбэй Европодо СССР-эй ба США-гай сэрэгүүдые буу зэбсэгтэйнь хамта хороохо, удаань хөөрэлдөөндэ сэхэ хабаададаг бүхы гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые байнан хэмжээндэнь үлөөхэ, «Хоёр талаһаа зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгүүдые хороохо тухай, энээнтэй хамта түбэй Европодо бэелүүлэгдэхэ хэмжээнүүд тухай бүхы талын хэлсээгээр» хөөрэлдөөнүүдые түгэсхэхэ, гэһэн энэ хэлсээнэй дэлгэрэнгы проектые байгша оной июниин 23-да социалис оронууд оруулһан байгаа.

Социалис оронуудай дурадхалнууд буулсан зүблэрһэн шэнжэтэй юм. Али алиндаа тааруу шиидхэбэринүүд болон хэлсээнүүдые туйлахын тула шухала хэрэгтэй бүхы үг баримтанууд бии юм.

НАТО-гай оронууд социалис гүрэнүүдэй дурадхалнуудта мүнөө дээрээ хуулита харюу үгөөгүй байна гээд совет делегат тэмдэглээ. Гэбэшье тэдэнэрэй хуушанайнгаа хараа бодол баримталхые оролдодог байһаниинь һанаа зобооно.

Совет делегаци, бусад социалис оронуудай делегацинууд хөөрэлдөөнүүдые тон богони болзорто түгэсхэхые оролдоно. Энээнэй тулада бүхы арга нүхэсэл бии юм. Хөөрэлдөөндэ хабаададаг баруун оронуудай түлөөлэгшэд Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй хэрэг байдалые шэнээр хаража үзөөд, болохотой һайн дүнгүүдые туйлаха хараа бодолтойгоор удаадахи хөөрэлдөөндэ ерэхэ ёһотой гээд совет түлөөлэгшэ түгэсхэлдөө хэлээ.

Хөөрэлдөөнүүдэй удаадахи, 31-дэхи раунд байгша оной сентябриин һүүл багта эхилхэ юм.

БҮХЭДЭЛХЭЙН АССАМБЛЕЙН УРЯАЕ ДЭМЖЭНЭ

ДЕЛИ. «Эб найрамдалай ба ажабайдалай түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө» уряае —Прагада болоһон эб найрамдалта хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн Ассамблейн түгэсхэлэй документые Индиин Коммунис парти (КПИ) дэмжэнэ.

Мүнөө үедэ хүн түрэлтэндэ ядерна һүйд тодхор тохёолдоод байна, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгэ аюултай хэмжээндэ хүргэгдөө гээд КПИ-гэй Национальна Соведэй Түбэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседани дээрэ баталан абтаһан шиидхэбэри дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Энэнь Рейганэй засаг захиргаанай политикын үрэ дүн болоно. Баруун Европын оронуудай газар дайда дээрэ Советскэ Союз тээшэ шэглүүлэгдэһэн «Першинг-2» ба далита ракетэнүүдые тараан тодхохо гэһэн США-гай ба НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудай һанаашалгань аюултай байдалые улам дэбэргэнэ.

Социалис оронуудай найгуулан дэбжүүлһэн эб найрамдалта үүсхэлнүүдые, тэрэ тоодо тоогой ба шанарай талаар ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые байһан хэмдэнь үлөөхэ тухай СССР-эй дурадхалые, Советскэ Союзай жэшээгээр ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн уялга абахыень ядерна зэбсэгүүдтэй гүрэнүүдые уряалһыень КПИ һайшаана гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй ба НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдэй хоорондо эб найрамдалай харилсаануудые дэмжэхэ тухай хэлсээ баталха гэһэн социалис оронуудай дурадхалые КПИ баһал дэмжэнэ.

«КПСС — ЛЕНИНЭЙ ПАРТИ» ГЭҺЭН ВЫСТАВКЭ

ХАНОЙ. РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «КПСС — Ленинэй парти» гэһэн выставкэ эндэ нээгдээ. Гайхамшагта удэрэй хүндэлэлдэ нээгдэһэн экспозициие Москвагай В. И. Ленинэй Түбэй музей ба Хо Ши Минэй музей хамта бэлдээ юм.

Шэнэ түхэлэй марксис парти байгуулхын түлөө дэлхэйн пролетариадай вождиин айхабтар ехэ тэмсэл тухай 200-һаа дээшэ документнүүд, фото-зурагууд болон бусад материалнууд хөөрэнэ, энэ үйлэ хэрэгэй бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанарые элирүүлэн харуулна. Коммунис партиин хүтэлбэри доро оронойнгоо эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдал аршалан хамгаалһан совет арадай баатар габьяата зам тухай выставкын экспонадууд хөөрэнэ.

Социалис оронуудай хоорондохи харилсаа холбоон тухай хөөрэһэн бүлэгтэ Советскэ Союзай ба Вьетнамай, КПСС-эй болон КПВ-гэй хоорондохи аха дүү ёһоной бүхы талын харилсаа холбооной хүгжэлтэ ба бэхижэлгэ гэршэлһэн документнүүд, фото-зурагууд гол һуури эзэлнэ.

БАЯР БАЯСХАЛАН ХҮРГЭБЭ

АНТАНАНАРИВУ. Мадагаскарай Демократическа Республикада эгээл элдэб һалбаринуудаар туһаламжа үзүүлдэг байһанайнь түлөө КПСС-тэ, СССР-эй правительствада ба совет арадта ДРМ-гэй премьер-министр Дезире Ракутуаридзауана үнэн зүрхэнэй талархалаа мэдүүлбэ. Мадагаскарай ба совет залуушуулай хани барисаанай үдэрнүүдтэй дашарамдан, эндэ ерээд байһан Эстониин ЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Дональд Виснапуу түрүүтэй делегацитай тэрэ уулзаа.

Мадагаскарай арадта зорюулан хэдэг хамаг юумэнэй түлөө Советскэ Союзда бидэ баяр баясхалантайбди,— гээд тэрэ хэлээ. Правительствануд хоорондын хэлсээнэй ёһоор, Мадагаскарай хэдэн зуугаад залуушуул совет дээдэ һургуулинуудта һурадаг, ДРМ-гэй эдир эрхэтэд пионернүүдэй бүхэсоюзна «Артек» лагерьта нэгэнтэ бэшэ ошоһон байха юм. СССР-тэ байха үедөө тэдэнэр эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлдэг. Оронοо бусаад, тэдэнэр Мадагаскарта социалис общество байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаададаг юм.

Манай оронууд эб найрамдалай түлөө, хүн түрэлтэндэ тулажа ерэһэн ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө хамтаараан тэмсэнэ гээд правительствые толгойлогшо тэмдэглээ.

ДАЙШАЛХЫ ХҮСЭЕЭ ЕХЭ БОЛГОНО

ЛОНДОН. Великобританиин консервативна правительство оронοй дай хэхэ арга шадабариие ехэ болгохо хараа шугам бэелүүлнэ. Британиин далайн сэрэгтэ шэнэ хоёр фрегат барилгада 260 миллион фунт стерлинг гаргашалһые М. Тэтчерэй кабинет һанаашална гээд оборонын министр М. Хизэлтайн соносхоо гээд «Таймс» газетэ мэдээсэнэ.

Дайшалхы шэнэ корабльнууд «Сивулф» түхэлэй ракетэнүүдээр, мүнөөнэй электронно түхеэрэлгээр хангагдаха юм гээд газетэ заана. Шэнэ фрегадууд харуулай албанда хэрэглэгдэхээр Урда Атлантика эльгээгдэхэ юм гээд газетэ тэмдэглэнэ. Тэндэ мүнөө үедэ Англиин далайн сэрэгэй хүсэнүүдэй дайшалхы бүхы корабльнуудай 20 процентнь оршодог юм.

ТОЛИ

Манай хөөрэлдөөн

«БАХАРХАЛАЙ ДОЛГИН СОО...»

Бурядай Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай залуу дуушан Галина Шойдагбаева үнгэрэгшэ оной намар Италиин Милан хотын Ла Скала гэжэ хүгжэмтэ театрта оперно гүйсэдхэлгынгөө мэргэжэл дээшэлүүлхэеэ, совет ороной дүрбэн бэлигтэ дуушадай тоодо оролсожо, ошоhон байна.

Һуралсалаа амжалтатайгаар дүүргэhэнэй удаа манай ороной түлөөлэгшэд Италида үнгэргэгдэhэн дуушадай уласхоорондын конкурсдо хабаадалсаад, Галина Шойдагбаева лауреадай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэжэ Буряад ороноо бусаба.

Энэ ушартай дашарамдуулан, манай корреспондент Б. Жанчипов Галина Шойдагбаеватай уулзажа хөөрэлдэhэн байна.

— Галина Бадмажаповна, хүгжэмэй искусствада хэhэн түрүүшынгээ алхамууд тухай хөөрэжэ үгыт.

— Үшөө Яруунадаа, Инсэнгын дунда hургуулида hуража байха үеhөө захалжа, hургуулиингаа уран hайханай бүлэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг hэм. Буряад, монгол, ород арадай дуунуудые олоор сээжэлдээд, сценэ дээрэhээ дуулахадаа, сэдьхэлээ ханагша hэм.

П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаан-Үдын хүгжэмэй училищые дүүргээд, Ленинградай Н. А. Римский-Корсаковой нэрэмжэтэ гүрэнэй консерваторидо абтаа hэм.

— Хүгжэм, дуунда hургаhан багшанартнай хэд бэлэй?

— Улаан-Үдын хүгжэмэй училищида хонгёо нарин (сопрано) хоолойгоор дуулахыем тодорхойлhон РСФСР-эй арадай артистка Надежда Казаковна Петровагай класста hуралсажа гарааб. Консерваторидо Тамара Дмитриевна Новиченкын хүтэлбэри доро гүйсэдхэлгын техникэ шудалаа hэм. Тон лэ урин дэлгэр зантай, бэлиг шадабарияа бидэ залуушуулда сүм зорюулжа дамжуулhан багшанар даа..

Консерваториин hүүлээр Буряадайнгаа оперо болон баледэй театрта ажаллажа эхилээб. Эндэ хоёр жэл соо дуулахадаа, хэдэн оперно зүжэгүүдтэ нилээд олон партинуудые гүйсэдхөө hэм.

— Жэшээлхэдэ?...

Жэшээлэн абажа хэлэхэ болоо hаа, Ж. Бизегэй «Кармендэ» — Микаэлын, П. И. Чайковскиин «Иолантада» — Иолантын, Дж. Вердиин «Отеллэдэ» — Дездемонын, мүн бусадшье бага, ехэ партинуудые гүйсэдхэгдөө. Театрта ажаллажа эхилhэн түрүүшымни үдэрнүүдhээ эхилээд, бэлигтэй, шадабари ехэтэй ахамад үеын артистнууд, тэрэшэлэн театрай ахамад дирижер И. Ю. Айзикович болон бусад үнэтэй сэнтэй заабаринуудые үгэжэ ехэ туhалаа, туhалнашье гээшэ.

— Түрүүшынгээ амжалта тухай хөөрыт?...

— 1981 оной намар дуушадай Бүхэсоюзна конкурсдо хабаадалсаха золтой байгааб. Минск хотодо үнгэргэгдэhэн тэрэ конкурсдо ехэ олон дуушад, 100 гаран хүн ерээ hэн. Тэдэнэй арбаниинь түгэсхэлэй турта оруулагдажа, тэдээн соохоо диплиомдо хүртөө hэм.

— Итали ошоhон тухайгаа?..

— 1982 оной зун дуудалгаар Москва гараа hэм. Тэндэ Милан хотын Ла Скала гэжэ хүгжэмтэ театрта дуу гүйсэдхэлгын талаар мэргэжэлээ дээшэлүүлмээр зониие шэлэжэ байгаа. Энэмнай мүн лэ өөрсэ удхатай конкурс байгаа. Ирагуу hайхан аялга хүгжэмэй урда сагhаа хойшо мүндэлжэ байдаг Итали орон ошожо, шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ дуратан олон hааб даа. Шэлэлгын комиссиин урда хэдэн оперонуудhаа аринуудые гүйсэдхэжэ, Милан ошохо золтой дүрбэнэй нэгэн болоо hэм...

Тиигээд лэ намарынь Москва—Милан гэhэн агаарай замаар хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын шатануудта хубитаяа ехээр үгэhэн, эртэ урдын домог түүхээр баян, сэнхир номин Итали ороной хойморто, саhан дуулгата Альпануудай үбэртэ буугаа бэлэйбди...

— Һуралсал тухайгаа?..

— Милан хотын юрыншье hаа, тон тааруу урин байра байдалтай гостиницида түбхинэhөөр, hуралсалаймнай ажал эхилээ hэн. Би Пуччиниин «Тоска» гэжэ оперын Тоскын партине итальян эхэ хэлэн дээрэнь бэлдэжэ эхилээб. Ла Скала театрай дээдэ дабхарта дуунай классууд оршодог юм. Тэндэ үдэр бүри хоёр, гурбан час соо партинуудаа гүйсэдхэгшэ hэмди. Италиин суута дуушан Джульетта Симеоната гэгшын хүтэлбэри доро итальян оперонуудай партинууд сээжэлдэгдээ, гүйсэдхэлгын онол аргануудга яhала hурагдаа гээшэ. Тиихэдээ Ла Скалын артистнуудай гүйсэдхэлгые ходо шагнажа, хаража байха аргатай hэмди.

— Хэр ехэ театр юм Ла Скала гээшэ?

— Яhала ехэ. Олон артистнуудтай. Юрэдөөл ехэ эмхи гуримтай бэлигтэнэй томо коллектив даа. Тэрэ театрай гол дуушад болохо мүнөө үеын суута гүйсэдхэгшэд Гяуров, Френи, Доминго, Капуччилли, Кабалье, Карререс болон бусадай оперно зүжэгүүдтэ хабаадалсахадань ото хаража, шагнажа, гүйсэдхэлгынь маяг шадабариие хадууажа абагша hэмди.

— Ондоо гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд таанадаар hуралсаа гү?

— Бидэнhээ гадна Болгариин, Кубын, США-гай болон Японой дуушад, хамта хорин гаран хүн байгаабди.

— Дуушадай уласхоорондын конкурсдо хабаадалсаhан тухайгаа хөөрыт?

— Үшөө стажировко гаража байха үедөө конкурс тухай дуулаа hэмди. Минии нүхэд тэрээндэ абаhаар бэлдэжэ эхилээ hэн. Һүүлшэг тээ бишье бэлдэжэ захалаа hэм.

Италиин агууехэ композитор Дж. Вердиин дурасхаалда зорюулжа, тэрэнэй түрэhэн Буссето хотодо жэл бүри «Вердиин аялганууд» гэhэн дуушадай уласхоорондын конкурс үнгэргэгдэдэг. Байгша оной июнь hарада Миланhаа тиимэшье холо бэшэ оршодог Буссето хотын багахан камерна театр соо конкурс эхилээ. Тэрээндэ дэлхэйн олон оронуудай 90 дуушад хабаадалсаа. Тэрэ 90-нэй 36-ниинь эхэнэр дуушад байба. Италиин суута дуушан Бергонци 30 гаран хүнhөө бүридэhэн конкурсын жюриие хүтэлбэрилбэ. Жюриин гэшүүдэй дунда СССР-эй арадай артист, Ленинэй шангай лауреат И. К. Архипова байлсаа.

Конкурсын гурбан тур хаамал байгаа гэхэ гү, али дуушадые гансал жюри шагнадаг байба. Гурбан турай үнгэрөөд байхада, эхэнэр дуушад соохоо дүрбэн хүн hүүлшын турта хабаадаха эрхэдэ хүртэөэбди. Конкурсын программа бултадаа Дж. Вердиин зохёолнуудhаа бүридэнхэй гээшэ hааб даа. Урдахи гурбан туртань би суута композиторай «Инаг дуранай хүсэн» гэhэн оперohоо Элеонорын хоёр ари, «Трубадурhаа» Леонорын, «Аидаhаа» Аидын болон «Отеллэhээ» «Дездемонын мүргэл» гэхэ мэтэ аринуудые эхэ хэлэн дээрэнь гүйсэдхэhэн байгааб.

Яhалашье хүлгөөтэй hүүлшын тур эхилжэ, Буссето хотын театр соо шэхэмэ дүүрэн шагнагшад hууба. Эндэ Италиин холо, ойрын нютагуудhаа хүгжэм, дуунда дуратайшуул олон hэн. Урда тээнь өөрынгөө дуратай аринуудые оркестргүйгөөр, фортепьянын дэмжэлгээр дууладаг hаа, мүнөө түгэсхэлэй турта жюриин гэшүүдэй дурадхаhан зохёолhоо ямар нэгэн хэhэг гүйсэдхэхэ байба бшуубди.

Жюриин түрүүлэгшэ Бергонци бодожо, нэрэ, обогыем, гүрэн түрыем дурдаад, «Аида» гэжэ оперohоо Аидын арние гүйсэдхэхыемни дурадхаба. Энэ арида ангханhаа дуратай аад, аhан ехээр баясажа байтарни, оркестршье ханхинажа, бахархалай долгин соо арияа эхилээ hэм...

Һүүлдэнь Италиин суута дуушан Рената Тебальди Уласхоорондын дуушадай конкурсын лауреадай нэрэ зэргээр намайе амаршалжа, алтан медаль конкурсын гурбадахи шатын шантайгаар барюулаа hэн.

Удаань конкурсдо эрхимлэhэн дуушад Миланай консерваторидо, Фиденциин нээмэл эстрадада концертнүүдые үгөөбди.

— Саашадаа ямар хараа түсэбүүдтэй байнат?

— Конкурсын лауреат болоhон тенор хоолойтой Итали ороной дуушан Доменико бидэ хоёрые «Италия-Швейцария» гэжэ радио-телевидениин нэгэдэлэй фирмэ дууемнай бэшэжэ абахаар уриhан юм. Тиимэhээ сентябриин арбаадаар Швейцари ошогдожо болохо.

Харин мүнөө театртаа орожо ажаллахал даа. Коллективнай август hараhаа эхилжэ, Шэтэ хотодо гастролёо захалха юм.

— Зай, Галина Бадмажаповна, ехэ амжалтаартнай амаршалаад, саашадаа зохёохы хэрэгтээ улам урагшатай ябахыетнай уншагшадайнгаа зүгhөө хүсэнэбди!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ Галина Шойдагбаева Дж. Вердиин «Отелло» гэжэ оперодо Дездемонын партиие гүйсэдхэнэ.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ҺАЙХАН

РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша композитор Базыр Цырендашиевай оюун бэлигэй намтар соонь уянгата hайхан дуунуудынь онсо hуури эзэлдэг. Композиторай зохёоhон дуунуудай аялганууд арад зоной байдалда ехэ нүлөө үзүүлжэ, ажалай шэнэ амжалтада урялана ха юм. Тиимэhээ тэрэнэй бэшэhэн дуунууд удхаараа гүнзэгы, аялга нугалбариингаа талаар арадай дуунуудта дүтэрхы, адлишагшье hаа, шэнэ, бүри дээдэ хэмжээндэ, мүнөө үе сагай эрилтэдэ харюусамаар зохёогдонхой. Гадна Эхэ орон, Ленин багшаяа, партияа, түрэhэн гараhан тоонто нютагаа, инаг дураяа магтаhан дуунуудынь удхаараашье, аялгаараашье онсо илгардаг. Эдээн соонь hүр жабхалантай патриотическа элдэб янзын маршнуудhаа эхилээд, уянгата дуунуудороно. «Сэлэнгэ», «Гуниг», «Буряад орон», «Ленин тухай», «Улаан-Үдэ», «Этигэл» гэхэ мэтэ дуунуудынь олон түмэндэ үнинэй мэдээжэ болонхой.

Манай элитэ поэдууд Дондок Улзытуев Даши Дамбаев гэгшэдэй бэшэhэн шүлэгүүд дээрэ, тэрэ олон дуунуудые зохёон найруулаа.

Республикынгаа 60 жэлэй ойдо зорюулжа, бэлигтэ композитор хэдэн шэнэ дуунуудые зохёон бэлдэбэ. Тэдээн тухайгаа Базыр Очирович нигэжэ хөөрэнэ: «Һүүлэй үедэ бэшэhэн дуунууд олон. Арсалан Жамбалонтой «Дайе сарая», Алексей Бадаевай үгэ дээрэ «В семье единой», Николай Дамдиновтай «Эб найрамдал тухай дуун», «Бүгэдын гуламта—бүмбэрсэг» гэжэ дуунууд найруулагдаа, Владимир Намсараевай үгэ дээрэ бэшэгдэhэн «Эрдэни зэндэмэни», «Нютагай соло» гэхэ мэтэ болоно. Дондок Улзытуевай үгэнүүдээр зохёоhон дуунуудай дунда «Шүрэ шэнгеэр үлгэлдөө», «Ганган ганган hубаригша», «Байгал далайн hайхан үглөө».

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

ДУУНАЙНЬ СҮРШЭДЭҺЭН

«Буряад үнэн» газетын февралиин 19-нэй номерто бэлигтэй поэт Даши Дамбаевай шүлэгүүдтэй уулзажа, сэдьхэлэй гүн мэдэрэлээр хужарлаhан байнаб. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Г. О. Туденов тус шүлэгүүдтэнь оролто үгөөр тайлбари үгэжэ. хэблэгдээгүй гэхэ гү, али ямар нэгэн районой газетэнүүдтэ толилогдоhоншье hаа, орхигдошоhон шүлэгүүдтэнь анхаралаа хандуулхыемнай уряалhан байна.

Би hаяхан саарhан абдараа онгилжо hуутараа, Даши Дамбаевай шүлэгүүдтэй «Хэжэнгын гол» газетые оложорхибоб. Шаралантаhан тэрэ газетэмни 1968 оной мартын 16-най субботодо барлагдаhан байба. Эндэ найман мүрhөө бүридэhэн 15 шүлэг дээрэ оролтын гурбан бадагтай, түгэсхэлэй 4 бадагтай—дүн хамта 17 шүлэг иржыжа байбал даа.

Наhа бараhан хойнонь хэблэгдэhэн «Нананай дуун» соо, мүн урданьшье хэблэгдэhэн номууд соонь эдэ шүлэгүүд үгы байна. Энэ баримта тон ехэ юумые манда мэдүүлнэ гээшэ. Ушарынь юуб гэбэл, Д. Дамбаев хаана, ямар редакцинуудта хүдэлhэн юм, тэдэ газарнуудаарнь ябажа, (он онгоорнь) газетын архив шудалхыемнай баадхана бэшэ гү? Иигэжэ наhанайнь дуунай сүршэдэhые наринаар суглуулжа, хожом гараха номдонь шэнэ хуудаhа нэмэхэ уялгатайбди гэжэ hанагдана.

Д. ДОРЖИГУТАБАЙ.

Хөөрхэ hуурин,
Хэжэнгын район.

Георгий ДАШАБЫЛОВ

БУРЯАДНИ

1.

Хангай хүбшэ, халюун талатай,
Хада уула, уhан далайтай
Уужам Буряад оромни,
Буужал ерэhэн хабараар
Зүүдыеш сэлмээн алхалhаар,
Үүдыеш сэлин орохомни.

2.

Эртын жабарлиг агааршни
Энгэр сээжыем hэргээбэ.
Мандажа гараhан наранshни
Магнайем жэгнэн мэшээбэ.
Уйтан хара нюдээе
Уудам руушни алдажархинам.
Ангууша hонор шэхээе
Аяар холо руушни табижархинам.
Аажам, аажам, аажам—
Аалин шагныш, нүхэр!
Уужам, уужам, уужам —
Буужал харыш, нүхэр!

3.

Һэбшээндэ эрхэлhэн
Һэмбэрэг тараан шэбэнэнэ.
Залгаа ехэ хотонуудай
Завод, фабрика, комбинадуудай
Абарга томо зүрхэн
Абьяастай түшэгэнэнэ.
Һанаан бодолой долгин шэнгеэр
Һаарал нуга дээгүүр
Зээрэг хурдан
Зэрэлгээн эрбэлзэн шэшэрнэ.
Бар хүбшые hэтэлhэн
БАМ-ай шэрэм замаар
Сэнхир экспрессүүд
Сэхэ шуумайн эшхэрнэ.
Бураздаа татаhан
Булад хүлэгүүдэй наяраан доро
Ургынууд хатарна,
Харгынууд матарна.
Зайн галай утаhатай бахананууд
Залан холые хэмжэн алхалалдана.
Жэргэмэл
Жэрьенэл.
Хамар-Дабаанай
Хаяа тулаhан
Намжар хотын ордонгуудай
Наян мянган сонхо
Наранда яларалдана.
Сэгээн хүхэ пароходууд
Сэлэнгые үгсэжэ,
Сэсэглэhэн мойhоной хангалда
Һогтон, hогтон алдажа,
Тогтон барин урилдана.
Мүшэдэй шунгадаг Байгалайм
Мүнгэн сагаан омолинууд
Мүльhэн хуягыень нэшэжэ,
Алтан хашарhаяа hэжэжэ,
Аляа нажарые хүлеэнэ,
Урин hэбшээн
Урдаhаа гэнтэ үлеэнэ.
Улаан-Бургаасанай
Дулаан шэлын хушануудта,
Булган, хэрмэн
Булгаалан гүйлдэнэ.
Яруунын нуурнууд
Ялас-ялас гэлдэн,
Бөөн хара hүрэг загаhадаа
Бөөмэйлэн үлгыдэнэ.

4.

Түрэhэн хрусталь ордомни —
Түхэреэн Буряад оромни.
Зэлэ татаhан энэ [illegible] соохоош
Зэбэ шэнгеэр
Зэдэлжэ,
Һэб-hабхан
Һэбшээнэй хангал [illegible]
Һэбижэ,
Галта мэдэрэлэй
Гандан уянга —
Дуран сэдьхэлэй
Уран хүгжэм —
Дууhашагүй аялга
Дуулашаба хэбэртэй..

Хада уулануд
Хатаралдаа,
Уhан голнууд
Урилдан долгилоо.
Хүбшын модод
Хүүен шууян найгалдаа
Һайхан хабарай
Һалхин хэдэлэн сохилоо...
...Хүнды ехэ сээжэhээ
Хүнхинэбэл даа
Хүсэтэ дуун —
Хүнхэр Буряадайм дуун.
Хаан-Тэнгэри,
Хинггаан, Гималай, Карпат.
Балканууд
Дууемнай шагнан,
Дуулгата Саян
Дуулана гэлсэн,
Дууhан хоорондоо баясана хаш даа.
Ногоон эрьетэ Энэдхэг далай
Номгонтоёо,
Адар зузаан Мүльhэн далай
Атлантикатаяа
Аялгыемнай шагнан,
Байгал, Байгал
Барална, дуулана гэлсэн,
Баран хоорондоо баясана хаш даа.

5.

Буурал Байгалай байса эрьеhээ
Буряад ороноо гайхан харааб.
Далайн хизаар болонол нээрээhээ —
Далан дабхар долгин хатараал.
Саяан уулынгаа самхаг дээрэhээ.
Сарюухан Буряадаа хаймадан
шэртээб.
Халуун орон болонол нээрээhээ —
Хабсагайнууд hууна, hүмэнүүд
мэтээр.
Хамар-Дабаан, Баргажан тээhээ
Хабтагай ехэ хүбшэ нэмжыгээ.
Хангай тайгын хизаар лэ нээрээhээ—
Ангай hайханинь эндэл гээ.
Зэдэ, Хэжэнгэ, Үдэ, Сэлэнгэhээ
Зэлэ татаал Буряад дайда.
Талын орон болонол нээрээhээ
Таханууд унадаг hэн энэ зайда.
Олоной гайхал орон нютагтай аад,
Ойлгон, сэгнэнгүй ябажаш болооб.
Газаа түхэлыень гансал анхараад,
Гарама үлүүсэ магтажаш болооб.
Уужам сэдьхэлыень талаарнь
таанаб.
Уулаарнь үндэр хүсэлыень
хэмжэнэб.
Далайгаарнь гүн бодолыень
тухайлнаб.
Дэлтэр hанааень тайгаарнь
шэбшэнэб.
Нютагайм омогорхол нюултагүй ехэ,
Нютагhаа hайханиие олохогүймни
мэдээжэ,
Зүрхэеэ дараад, би хэлэнэб сэхэ:
Зүб лэ эндэ түрөөб даа гэжэ.
Байсал Саяан мундаргамнай,
Байгал далай-абаргамнай,
Арбан юhэн нютагнай,
Арбан юhэн аймагнай.
Буряад дайда — үлгымни,
Буляан байнаш зүрхымни.
Уужам талын сэдьхэлдэмнай
Буужал ерээ шүлэг дуунууд.
Алас үндэр дабаанууд —
Арад зоноймалхамууд.
Буряад дайда—үлгымни,
Буляан байнаш зүрхымни.
Суута совет бүлэнэр соо
Дуута жаргал эдлэнэш даа.
Арюун улаан тугтамнай
Алтан хабар манданхай.
Буряад дайда — үлгымни,
Буляан байнаш зүрхымни.

Зунай халуун үдэр горхон дээрэ.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2.54—54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58 культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография [illegible] ственного комитета Бурятской [illegible] делам издательств полиграфии [illegible] ной торговли г. Улан-Удэ, ул. [illegible] Н-04578. Заказ № 169. Индекс [illegible]